

להרצאת עזרת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון השש מאות

ערש"ק פרשת קורח ה'תשע"ז

בין "בא רבי עקיבא" ל"אמר רבי עקיבא"

ג' תמוז - שמש בגבעון דום

בדין "שלוcho של אדם כמותו"

היתכן שבזמן הגלות ישב לו יהודי

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת קרח, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תר), והוא אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מלויבאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

גליון זה, הוא גליון מספר שש מאות, יו"ל בהשגחה פרטית בשבת לפני יומא דהילולא רבה של רבינו הגדול, אשר נסתלק ביום ג' תמוז (בשנת תשנ"ד). אשר לכן, בנוסף לזה שהצגנו (במדור "יינה של תורה") מדברי תורתו אודות יום ג' תמוז (בו אמר יהושע "שמש בגבעון דום"), הובאו בסוף הגליון כל ה"פנינים" שיצאו לאור על ידינו במשך השנים, הן ה"עיונים וביאורים קצרים" והן אלו שב"דרוש ואגדה", הנוגעים לפ' קרח.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמיכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנאנץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

נדפס באדיבות: The Print House
538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237 • (718) 628-6700

ברש"י לא הובא זה אפילו כהר"א.

ויש לפרש זה בעבודת האדם לקונו:

בכור רומז ל"ישראל", כמ"ש "בני בכורי ישראל". בכור אדם הוא רמז לנפש האלקית
שבישראל, כי "אדם" הוא ע"ש "אדמה לעליון" (של"ה כ, ב. שא, ב), דקאי על נפש האלקית
שהיא "חלק אלוהי ממעל ממש" (תניא רפ"ב). ובכור בהמה הוא רמז לנפש הבהמית שישנה
בכל אחד מישראל (ראה תניא פ"א).

והנה, רש"י בפירושו על התורה מפרש "פשוטו של מקרא" (ראה לדוגמא רש"י בראשית ג, ח),
ובעבודה רוחנית, קאי על פשטותו של ישראל, היינו, דרגת ישראל כפי שהם מצד מהותן
העצמית. ובדרגה זו של ישראל, אין הו"א לדמות ולשייך את "בני בכורי ישראל" ל"חטאת
ואשם".

כי בנוגע לנפש האלקית, איתא בזוהר הקדוש (ח"ג יג, רע"ב. ועוד) עה"פ "נפש כי תחטא" -
"תוהא". היינו, שבנוגע לנפש האדם, ה"ז תמיהה ופליאה איך שייך שתפול בחטא, וא"כ אין
שום דמיון ושייכות בין בכור אדם - נפש האלקית לחטאת ואשם. ואפילו לבכור בהמה - היא
נפשו הבהמית - אין שייכות לחטא ועוון מצד עצמה, וכמבואר בספר התניא, שנפש הבהמית
אצל ישראל אינה מתאווה מצ"ע לתאוות איסור, כ"א לתאוות היתר (ראה תניא פ"א, פ"ז, ופ"ח).
וזה שירדה נשמתו הקדושה של יהודי להתלבש בגוף ונפש הבהמית - 'בכור שור' אין
לענין זה שייכות ח"ו לחטאת ואשם, אלא ל"שלמים" - "שמטילים שלום בעולם" (רש"י ויקרא
ג, א), והיינו, להעלות ולזכך את גשמיות וחומריות העולם שיהיו מכון ומדור לשבתו ית'.

[וראה במקור הדברים הטעם לזה שישנה הו"א לדמותה לקרבן תודה].

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ג עמ' 138 ואילך)

מחשבה טובה הפועלת על השני

ונחשב לכם תרומתכם גו'

(יה, כז)

מכתוב זה למדים דין מיוחד, שידיעת ומחשבת האדם יכולה לפעול על דבר שחוץ הימנו.
וכמו שכתב הרמב"ם "הפריש תרומה במחשבתו, ולא הוציא בשפתיו כלום, הרי זו תרומה,
שנאמר, ונחשב לכם תרומתכם, במחשבה בלבד תהי' תרומה" (הל' תרומות פ"ד הט"ז).

ומזה אפשר ללמוד גודל ערך ידיעת ומחשבת האדם:

הן בצד הלא טוב, עד כמה צריכים להיות זהירים ממחשבה בלתי טובה. כי נוסף על חומר
הדבר מצד עצמו הרי זה מזיק גם לעולם סביבו (ראה זכר"ד ז, י, ח, יז).

ו"מרובה מדה טובה ממדת פורענות", שמה יש ללמוד גודל העילוי והצורך במחשבה
טובה, לחשוב בטובת הזולת. כי נוסף על העזרה במעשה בפועל או בדיבור, הרי גם מחשבה
מועלת הרבה.

ועל ידי חושבים רק טוב על הזולת, הרי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין
מ, א), והיינו, שהקב"ה יביא שהמחשבה טובה על הזולת תפעל במעשה בפועל, ותגלה בו,
מבלי הבט על המצב שבו הוא נמצא, את הטוב שבו, שיבוא לפועל טוב בחיי היום יום בקיום
התורה ומצוותי'.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ה עמ' 63 ואילך)

תוכן הענינים

מקרא אני דורש

ע"פ לקוטי שיחות חכ"נ עמ' 431 ואילך.

"בא רבי עקיבא" - מדוע לא "אמר רע"ק?"

מנין למד רש"י שגם הבכור נאכל "לכהנים ולבניהם ולעבדיהם"? / מדוע מרמז הכתוב זמן אכילת הבכור בתיבות "כחזה התנופה וגו'" ואינו כותב בפירוש "ביום הקריבו יאכל וממחרת"? / ביאור דברי רש"י על זמן אכילת הבכור ומי הם האוכלים, וביאור מה שהביא דברי רע"ק באופן בלתי רגיל

פנינים

בין מזוזה שבספר **לַתְּכַלֵּת שְׁבַט־לֵית** / "ויקם" - "תקומה היתה לו"

יינה של תורה

ע"פ לקוטי שיחות חכ"ח עמ' 260 ואילך.

ג' תמוז - שמש בגבעון דום

הגלגלים בעלי דעה והמה משתחוים ואומרים שירה / השפע מאת השי"ת לעולם הוא באמצעות המזלות / יהושע עצר את שירתה של השמש ואת השפע לאומות

פנינים

מדוע לא נשרפו אלו נבִלְעוּ? מתי הוא "יפה"? במדרש רבי תנחומא!

חידושי סוגיות

ע"פ לקוטי שיחות חל"ג ע' 113 ואילך.

בדין "שִׁלְחוּ שָׁל אֶדָם כְּמוֹתוֹ"

יפלל בפלוגתא הש"ס היכן אמר קרא דאין שליחות לנכרי / יבאר הסברות בזה ע"פ חקירות יסודיות בדין שלוחו של אדם כמותו / יסיק דנחלקו בזה הרמב"ם והטור אם הוא גוף המצוה ממש או ענין בפ"ע, וידון במקורות מן הש"ס לכל שיטה / עפ"ז ידון לענין מח' הפוסקים בטלית קטן אם ללבשו על הבגדים או תחתיהם

תורת חיים

חכמת נשים בנתה ביתה

וַיִּקַּח לָרָחָה . . וְאוֹן בֶּן פִּלְתִּי (קרח טז, א)

דרכי החסידות

לימוד המקשר

הוספה

לקט מתוך דברות קודש בנוגע לצעקת "עד מתי" והתפיצה על גאולה העתידה

תוספת מיוחדת לרגל גליון ה-600

פנינים - פרשת קרח

ט"ז פנינים - עיונים וביאורים קצרים - דרוש ואגדה - על פרשת קרח

לג

בהם חפץ - אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה" (קהלת יב, א. שבת קנא, ב).

וזה שלעתיד לבוא יתגלה אור גדול שלא מצד עבודתם בזמן ההוא, אלא אור זה יהיה תוצאה מ"נרות הדלוקים שם מערב שבת", היינו, המצוות "נר מצוה" שהדליקו בערב שבת, לפני הגאולה - בזמן הגלות.

כי העילוי הגדול דימות המשיח הוא שאז תתגלה מה שפעלו בני ישראל במשך זמן הגלות, וכלשון כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא (רפ"ז) "תכלית השלימות של ימות המשיח . . שהוא גילוי אור אין סוף ב"ה בעולם הזה הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות".

ונמצא, שאדרבה, כל העילויים והשלימויות דלעתיד לבוא הם תוצאה מעבודתנו עכשיו.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"א עמ' 243)

"ראשית" היום - "יתנו לה"

ראשיתם גו' יתנו לה'

(יה, יב)

בפרשתנו נאמרו כמה ממתנות כהונה, שמהותן היא שהראשית והמובחר שבכל ענייני האדם, הנה "ראשיתם גו' יתנו לה'" (פרשתנו יח, יב). וזה שהאדם נותנס לכהן הוא מפני שהכהנים אינם מתעסקים בענינים גשמיים אלא "אני חלקך ונחלתך" (שם, כ), ולכן נחשבת הנתינה לכהן לנתינה להקב"ה.

ומזה יש ללמוד בעבודת האדם לקונו:

גם בזמן הזה צריך להיות הענין של נתינה להקב"ה, ובכל נתינה כזו יש לראות שתהי' הנתינה מהיפה והמובחר. ולא מחפציו הגשמיים בלבד צריך ליתן ה"ראשית" שבהם לעבודת ה', אלא גם מהזמן שברשותו של האדם צריך שייתן ראשיתו וחלבו להשי"ת.

שהרי, במשך היום עוסק האדם ב"עובדין דחול" ועמל לפרנסתו, ורק חלק מהזמן הוא עוסק בלימוד התורה וקיום מצוותיה, אך זאת עליו לידע שמכיון שהעיקר הוא התורה והתפלה, הרי "כל חלב לה'", וצריך שראשית היום יהיה מוקדש לעבודתו ית'.

וכמובא בספרים (ספר המאמרים קונטרסים לאדמו"ר מוהרי"צ קכח, א. קסה, א) שהדבר מרומז בכתוב (שלא טו, ח) "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" גו', "דתיכף ומיד בקום האדם מעריסתו, יתנו לה' תרומה", שכאשר נייעור האדם משנתו הרי זה הזמן הרגוע ביותר במשך היום כולו, ואם כן יש ליתן "ראשית" זו ו"חלב" משובח זה ל"כהן" - לנפש האלוקית ועבודת ה'.

ועל כן, מיד בתחילת היום מתפלל, וממשיך "מבית הכנסת לבית המדרש" (ברכות ומו"ק בסופן) ללמוד תורה, ורק לאחר מכן יכול לאכול פת שחרית ולעסוק בדברי הרשות וצרכי הפרנסה.

והנהגה זו ליתן את ה"חלב" והעיקר שביום להשי"ת, נובעת מהנחה והבנה ישרה, אשר גם כשכרוכ היום עוסק בדברי הרשות, מכל מקום אותו מיעוט זמן שעוסק בעבודת ה' הוא העיקרי, ועניני הרשות הם טפלים לו ותכליתם לאפשר לו לעבוד את ה', וממילא פשוט אשר חלק הזמן הניתן לעבודתו ית' צריך להיות המשובח והמובחר ביותר, שהרי זהו עיקר היום!

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 326 ואילך)

אין אפילו הו"א שיש ליהודי שייכות עם חטא!

בכור שור גו' ובשרם יהי' לך כחזה התנופה וכשוק הימין

כחזה גו' - של שלמים . . שלא תאמר כחזה ושוק של תודה

(יה, יז-יח. רש"י)

בספרי (עה"פ) וכן בגמ' (זבחים נז, א) ישנה הו"א לדמות קרבן בכור גם לחטאת ואשם, משא"כ

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"בא רבי עקיבא" – מדוע לא "אמר רע"ק"?

מנין למד רש"י שגם הבכור נאכל "לכהנים לנשיהם ולעבדיהם"?
/ מדוע מרמז הכתוב זמן אכילת הבכור בתיבות "כחזה התנופה וגו'" ואינו
כותב בפירוש "ביום הקריבו יאכל וממחרת"? / ביאור דברי רש"י על זמן
אכילת הבכור ומי הם האוכלים, וביאור מה שהביא דברי רע"ק באופן
בלתי רגיל

א. "אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם . . . ובשרם יהי לך
כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהי" (פרשתנו יח, יז-יח).

ובפירוש רש"י מבאר ההשוואה דבכור ל"חזה התנופה" ו"שוק הימין":

"כחזה התנופה וכשוק הימין – של שלמים, שנאכלין לכהנים לנשיהם ולעבדיהם
ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד, אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד. לך יהי – בא
רבי עקיבא ולמד: הוסיף לך הכתוב הוי' אחרת, שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו
נאכל אלא ליום ולילה".

ויש לדקדק בדבריו – ובכמה פרטים:

א מקור דברי רש"י הוא בספרי כאן ובגמרא (זבחים נז, א), אולם רש"י משנה ומוסיף
מדילי: בדברי חז"ל אמרו "מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, אף בכור נאכל
לשני ימים ולילה אחד"; ואילו רש"י מוסיף וכותב "שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם
ולעבדיהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד – אף הבכור כו".

וי"ל שמפרשה זו יש לראות עד היכן הדברים מגיעים:

אף שכבר נגזרה גזירה על קרח ועדתו, ויתירה מזו, הקב"ה ציווה "העלו מסביב למשכן
קרח דתן ואבירים" (טז, כג), עדיין חיפש אוהבן של ישראל עצה לפעול על דתן ואבירים
שיתחרטו, וינצלו "מדרת חיים שאולה".

ומזה יש ללמוד הוראה נפלאה:

ומה אנשים אלו שמרדו בהקב"ה ר"ל, וכבר נגזרה עליהם גזירה, השתדל משה בקירובם,
עאכו"כ בדורנו שרובם של בני ישראל שאינם עוסקים בתורה ובמצוות ה"ז רק מעם-הארצות,
והרי הם "כתינוק שנשבה לבין העכו"ם", שמוטל חוב קדוש על כאו"א להשתדל בכל מיני
התחכמויות ותחבולות, להציל את ישראל, ולקרבן לאבינו שבשמים.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ח עמ' 102 ואילך)

ביטול המחיצות מפלג

ולא יהיה בקרח וכעדתו

(י"ז, ה)

טענתו של קרח היתה: אחדות. הוא דרש שכל העם יהיו שווים במעלה ומדרגה, כאמרו
"כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'".

אעפ"כ, הוא עצמו נעשה סמל למחלוקת ולפירוד. וכפי שמתרגם אונקלוס: "ויקח קרח
– "ואתפלג". ועד שאמרו חז"ל "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקרח
וכעדתו" (סנהדרין ק).

ללמדך, שביטול המחיצות שקבעה התורה בין הסוגים השונים שבעם-ישראל (כהנים,
לוויים, ישראלים, "ראשיכם", "שואב מימכם") לא זו בלבד שאינו גורם לאחדות, אלא גורם
לפילוג ופירוד ביניהם.

דוקא כשכל אחד מבצע את תפקידו הראוי לו, בזה הוא ממלא את שלימות כוונת הבריאה,
שלשמה בראו הקב"ה. ולא – גורם הוא לבלבול סדרי בראשית.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ח עמ' 204)

העילוי הגדול והעבודה בזמן הגלות

ושמרו משמרתך

(י"ח, ג)

אחרי שכותב הרמב"ם את דיני שמירת המקדש (הל' בית הבחירה פ"ח) כותב שבשחר היו
הכהנים בודקים את העזרה עם אבוקות של אור, ומסיים "כסדר הזה עושין בכל לילה ולילה
חוץ מלילי שבת שאין בידם אור אלא בודקים בנרות הדלוקין שם מערב שבת".

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

יום השבת רמזו על ימות המשיח, שאזי יהי "יום שכולו שבת" (סוף מס' תמיד), ואזי יתגלה
אור גדול "ונגלה כבוד ה'".

עלול אדם לחשוב שלגבי הזמן דלעתיד לבוא והעילוי הגדול שיהי' אז, אין להעבודה
בזמן הזה חשיבות כ"כ, ואין לה תפיסת מקום ח"ו.

אך בהלכה הנ"ל מרומז, שאדרכה, "כלילי שבת אין בידם אור", והיינו שבזמן "שכולו
שבת" לא יהי' בידם "נר מצוה ותורה אור", ועל זמן ההוא נאמר "שנים אשר תאמר אין לי

לְקִרְאת שַׁבַּת

וּמִשְׁמַע אֱלִיבָא דְרִשְׁי, שֶׁהַלִּמּוּד מִ"חֲזָה הַתְּנוּפָה וְשׁוֹק הַתְּרוּמָה" אֵינוֹ רֵק עַל הַפֶּרֶט שֶׁל זִמָּן הָאֲכִילָה – שִׁכְמוֹ שְׁשֻׁלְמִים נֹאכְלִים לִ"שְׁנֵי יָמִים וְיִלְיָה אַחַד", כֵּן הַבְּכוֹר – אֵלֹא גַם עַל הַפֶּרֶט שֶׁל מִי וּמִי הָאוֹכְלִים – שְׁלֻמִּדִים מִשְׁלָמִים שֶׁהֵם נֹאכְלִים (לֹא רֵק לְזַכְרֵי כַּהֲנָה, אֵלֹא) "לִכְהָנִים לְנִשְׁיָהֶם וּלְבָנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם".

וּלְכַאוּרָה לֹא מוּבָן, מִנֵּין בִּאֲמַת לְמַד רִשְׁי שֶׁהַכְּתוּב (בְּתִיבוֹת "כַּחֲזָה הַתְּנוּפָה וְכִשׁוֹק הַיָּמִין") בֹּא לְלַמֵּד שְׁנֵי פְרָטִים (וְלֹא רֵק אַחַד – וְכַדְבְּרֵי חֲז"ל)?

ב) יִתְרָה מִזּוּ: רִשְׁי עֲצָמוֹ מִסִּיִּים וְאוֹמֵר "אִף הַבְּכוֹר נֹאכֵל לְשְׁנֵי יָמִים וְיִלְיָה אַחַד" – וְתוֹ לֹא! וְתִמּוּהָ אֵיפּוֹא, שֶׁרִשְׁי פֶּתַח בְּשְׁנֵי פְרָטִים: "שְׁלָמִים שְׁנֹאכְלִין (א) לִכְהָנִים לְנִשְׁיָהֶם וּלְבָנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם (ב) לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד" – וְסִיִּים בְּפֶרֶט אַחַד בַּלְבָּד: "הַבְּכוֹר נֹאכֵל לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד"; וּמִמָּה נִפְשֵׁךְ!

ג) הַלְשׁוֹן "בֹּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלַמַּד" הִיא לְשׁוֹן בִּלְתִּי רִגִּילָה כֻּלָּל בְּרִשְׁי; לְמָהּ בִּאֲמַת לֹא אִמֵּר רִשְׁי בְּקִיצוֹר: "אִמֵּר רַבִּי עֲקִיבָא"?

[וְאִמָּנָם, מִקּוֹר מֵאִמֵּר רַבִּי עֲקִיבָא הוּא גִ"כּ בִּסְפָרֵי וּבִגְמָרָא (הִנ"ל), וְשֵׁם גַּם כֵּן יֵשׁ לְשׁוֹן בִּלְתִּי רִגִּילָה: "קִפְּיָן רַבִּי עֲקִיבָא". אִךְ שֵׁם הַדְּבַר מוּבָן, כִּיּוֹן שֵׁשׁ זֶה בִּאֲמַצֵּעַ שְׁקֵלָא וּטְרִיא: בְּתַחֲלִילָה שְׁאֵלוֹ שְׁאֵלָה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְאִז "נַעֲנָה רַבִּי טְרַפּוֹן כּו'", וְכֹאשֶׁר שְׁאֵל רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי קוּשִׁיא שְׁלֹא הִי בִיד רַבִּי טְרַפּוֹן לְהִשְׁבִּי, אִזִּי "קִפְּיָן רַבִּי עֲקִיבָא . . אִמֵּר כּו'". – אִךְ אֵין זֶה שִׁייךְ לְלִשׁוֹן רִשְׁי כֹּאן, שֶׁמִּבְּיָא אֶת מֵאִמְרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא לְבַד, מִבְּלִי לְהַקְדִּים אֶת פְּרָטִי הַמֵּאוּרַע וְהַשְׁקֵלָא וּטְרִיא, וּפְשׁוּט].

ב. וִישׁ לֹוֹמֵר בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי רִשְׁי – וִיתִישְׁבוּ כֹל הַדְּקֻדָּקִים הִנ"ל:

לְרִשְׁי הוֹקְשָׁה יִתּוֹר הַלְשׁוֹן בְּכְתוּב (רֹאה גַם בֹּאֵר יִצְחָק עַל אֲתֵר) – לְאַחַר שֶׁאִמֵּר "וּבִשְׂרָם יִהִי לָךְ", שֶׁבִּשְׂר הַבְּכוֹר שִׁייךְ לִכְהֵן, מָה בֹּא לְהוֹסִיף בְּהִתִּיבוֹת "כַּחֲזָה הַתְּנוּפָה וְכִשׁוֹק הַיָּמִין"? מוּבָן אֵיפּוֹא, שְׁתִּיבוֹת אֵלּוֹ בֹּאוֹת לְהוֹסִיף הַלֵּכָה בְּאוֹפֶן אֲכִילַת בִּשָּׂר הַבְּכוֹר, וְכַדְבְּרֵי חֲז"ל: "מָה שְׁלָמִים נֹאכְלִים לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד, אִף בְּכוֹר נֹאכֵל לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד".

אוּלָּם אִם נֹאמֵר שֶׁכֹּל כּוּוֹנֵת הַכְּתוּב הִיא רֵק לְדִין זֶה שֶׁל זִמָּן הָאֲכִילָה וְתוֹ לֹא – יִהִי קֶשֶׁה לְשׁוֹן הַכְּתוּב:

מִדּוּעַ צְרִיךְ לְרַמּוֹז לְזֶה שֶׁבְּכוֹר נֹאכֵל "לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד" עַל יְדֵי הַשְׁוֹוָאתוֹ לְקִרְבָּן אַחֵר, "כַּחֲזָה הַתְּנוּפָה וְכִשׁוֹק הַיָּמִין" [וּבִפְרָט שְׁעִדִּיין יֵשׁ מִקּוֹם לְדוֹן הָאֵם הַכוּוֹנָה לִ"שְׁלָמִים שְׁנֹאכְלִים לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַד" אוֹ "שֶׁל תּוֹדָה שְׁאֵינוֹ נֹאכֵל אֵלֹא לְיוֹם וְלִילָה", כַּהֲמִשָּׁךְ דְּבָרֵי רִשְׁי];

הִי יִכּוֹל לֹוֹמֵר בַּמְּפוֹרָשׁ: "בְּיוֹם הַקְּרִיבּוֹ יֹאכֵל וּמִמַּחֲרַת" (ע"ד ל' הַכְּתוּב צו ז, טז) – וְהִרִי

לֹא

וּפְרִשְׁתָּ "וְהִי אִם שְׁמוּעַ" עֲנִינָה יִרְאָה (כַּמְכוּאֵר בִּסְפָרֵי חֲסִידוֹת).

וְכַשֵּׁם שֶׁהַמְזוּזָה שׁוֹמֵרַת עַל הַבֵּית וְכֹל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ, כְּמוֹ כֵּן בִּ"בֵּית שְׁמֵלֹא סְפָרִים", שִׁישׁ בּוֹ תּוֹרָה – הִנֵּה אִם אֵין בּוֹ אַהֲבָה וִירְאָה אִזִּי חֶסֶר בַּעֲנִין הַתּוֹרָה, כִּיּוֹן שִׁ"אוֹרִייתָא בְּלֹא דְחִילוֹ וּרְחִימוֹ לֹא פִּרְחָא לְעִילָא" (תְּקוּוֹז ת"י (כַּה, ב)). וְכִמְאֵמֵר חֲז"ל בִּאֲבוֹת (פ"ג מ"ט) שֶׁרֵק אִם "יִרְאָתוֹ קוֹדֶמֶת לַחֲכֻמָּתוֹ – חֲכֻמָּתוֹ מִתְקִיימַת", וְ"כֹל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֵלֹא תּוֹרָה כּו' אִפִּילוֹ תּוֹרָה אֵין לוֹ" (יִבְמוֹת קֹט, ב).

וְזֹהוּ "בֵּית שְׁמֵלֹא סְפָרִים חַיִּיב בַּמְזוּזָה", הֵיינוּ, שֶׁהָאֲהֲבָה וִירְאָה שׁוֹמְרִים עַל הַתּוֹרָה, שְׁתֵּהִי כְּרֹאוֹי.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 329)

מצוות המאירות את העולם

וַיְדַבֵּר אֶל קָרַח גו' בּוֹקֵר וַיּוֹדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ

(פז, ה)

יֵשׁ לְבֹאֵר עַל דֶּרֶךְ הַחֲסִידוֹת שֶׁב־בּוֹקֵר וַיּוֹדַע ה'" עֲנָה מֹשֶׁה וּבִטֵּל טַעֲנָתָם שֶׁל קָרַח וְעֵזְרָתוֹ:

טַעֲנַת קָרַח הִיתָה "כִּי כֹל הָעֵדָה כּוֹלֵם קְדוּשִׁים גו' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קָהֵל ה'". וְהֵיינוּ, דְּלִמְרוֹת שְׁגָם קָרַח יָדַע גּוֹדֵל מַעֲלַת מֹשֶׁה רַבִּינוֹ בִּידִיעַת הַתּוֹרָה וְהַשְׁגוֹת רוּחָנִיּוֹת, מִ"מ טַעַן שֶׁאֵין עַל מֹשֶׁה לְהַתְנַשְּׂאוֹת עַל "קָהֵל ה'", כִּי "הַמַּעֲשֶׂה הוּא הָעֵיִקֵּר" (אֲבוֹת פ"א מ"ז), וּבִנְנוּגַע לְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת בַּמַּעֲשֶׂה בַּפּוּעַל הָרִי כֹל יִשְׂרָאֵל שׁוּוִים, וְאֵין חִילּוֹק בֵּין אוֹפֶן קִיּוֹם מִצְוָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבִּינוֹ לְאוֹפֶן קִיּוּמָהּ עַל יְדֵי הַפְּשׁוּט בִּישְׂרָאֵל.

וְלִכֵּן אֵין מַעֲלוֹתֵיו הָרוּחָנִיּוֹת שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוֹ טַעַם לְהַתְנַשְּׂאוֹת עַל קָהֵל ה', כִּי הָעֵיִקֵּר הוּא הַמַּעֲשֶׂה, וּבִזָּה שׁוּוֹה הוּא לְכֹל יִשְׂרָאֵל.

וְעַל זֶה עֲנָה מֹשֶׁה "בּוֹקֵר וַיּוֹדַע ה'":

עֲנִין הַמִּצְוֹת הוּא לְהוֹסִיף אוֹר בַּעוֹלָם, וּבִשְׁעָה שֶׁחֲסֵרָה הַכוּוֹנָה הַנִּכּוֹנָה בַּעַת קִיּוֹם הַמִּצְוֹת, הָרִי לֹא זוֹ בַּלְבָּד שִׁיכּוֹל לִהְיוֹת שֶׁהַמִּצְוֹת לֹא "יֵאִירוּ" אֶת הָעוֹלָם, אֵלֹא מִצְוֹת אֵלּוֹ יִכּוֹלוֹת לְהַגְבִּיר אֶת הַחוּשֶׁךְ הָרוּחָנִי בַּעוֹלָם. וְכִנְרָאָה בְּמוֹחַשׁ, שֶׁלְּפַעֲמִים אָדָם מַקְיִים מִצְוֹת וְהַמִּצְוֹת מוֹסִיפוֹת לוֹ גְּאוּוּהָ, וְעַד שֶׁאִפְשֵׁר שִׁיקְיִימוֹ מִצְוָה רֵק כְּדֵי לְרַמּוֹת אֲנָשִׁים, כְּמוּבָא בְּתוֹס' (ר"ה כֹּאֲלִישַׁע – שַׁבַּת מֵט, א) עַל "אוֹתָן שֶׁעוֹשִׂין מַחֲמַת מֶרֶד" – "שֶׁהָיוּ מְנִיחִין תְּפִילִּין לְרַמּוֹת בְּנֵי אָדָם".

וְזֹהוּ מָה שֶׁעֲנָה מֹשֶׁה, שֶׁלִּמְרוֹת שִׁ"הַמַּעֲשֶׂה הוּא הָעֵיִקֵּר", מִ"מ קִיּוֹם הַמִּצְוֹת צְרִיךְ לִהְיוֹת בְּאוֹפֶן שֶׁל "בּוֹקֵר", שִׁיּוֹסִיפוּ הַמִּצְוֹת אוֹר רוּחָנִי בַּעוֹלָם, וְזֶה נַעֲשֶׂה רֵק עַל יְדֵי שְׁמַקְיִים הָאָדָם אֶת הַמִּצְוֹת עִם הַכוּוֹנָה הַנִּכּוֹנָה. וְלִכֵּן אֵין טַעֲנַת "מִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ" נִכּוֹנָה, כִּי גַם בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת יִשְׁנָה מַעֲלָה עֲצוּמָה לְמֹשֶׁה רַבִּינוֹ, שֶׁמִּצַּד הַשְּׁגוּתֵיו הָרוּחָנִיּוֹת, הָרִי מִצְוֹתָיו "מֵאִירוֹת" אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹפֶן נַעֲלָה מְאוּד, שֶׁלֹּא בַּעֲרֵךְ מִשְׁאֵר הָעַם.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1048 ואילך)

מֹשֶׁה רַבִּינוֹ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִי

וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל דָּתָן וְאַבִּירָם

כַּסְּבוֹר שִׁישְׂאוּ לוֹ פָּנִים וְלֹא עָשׂוּ

(טז, כה ובפרש"י)

מִּוּבָא בַּגֵּמ' (מִנְחוֹת סָה, סַע"א) "מֹשֶׁה רַבִּינוֹ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִי".

זה אותו קיצור כמו "כחזה התנופה וכשוק הימין", ובאופן הרבה יותר ברור וחלק!...
מזה הוכיח רש"י, שכוונת הכתוב היא לא רק לדין זמן האכילה (שלזה הי' מתאים יותר לומר במפורש "ביום הקריבו יאכל וממחרת"), אלא ללמד על השוואה כפדית של בשר בכור ל"חזה התנופה" ו"שוק הימין" – הן בענין זמן האכילה, והן בענין שנאכל גם לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם של הכהנים.

ג. ומה שמסיים רש"י "אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד" – ותו לא – אין כוונתו בזה שכל הלימוד לבכור הוא רק לפרט זה של "שני ימים ולילה אחד", אלא, זו הקדמה להמשך דברי רש"י; והיינו, ששני הפירושים ברש"י אינם ענינים נפרדים, אלא המשך אחד:

בתחילה מביא רש"י את התיבות "כחזה התנופה וכשוק הימין", ומפרש: "שני ימים, שנאכלים לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד";

אחר כך מסיים רש"י את ההשוואה ואומר – "אף הבכור": גם הבכור יהי כמו שלמים, בשני הפרטים הנ"ל (ולמעשה מפי הריב"א שמשמע שגורס "אף הבכור כן"); ובהמשך לזה חוזר רש"י ומזכיר שוב את הדין האמור של "נאכל לשני ימים ולילה אחד", בתור הקדמה להמשך הדברים:

לגבי הפרט של "נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם" – אין צורך בביאור נוסף, ונשלם הענין; אולם בפרט זה של "נאכל לשני ימים ולילה אחד", לא די בתיבות "כחזה התנופה וכשוק הימין" לבדן, כיון שעדיין יש מקום להסתפק שהכוונה היא "כחזה וכשוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה", ולכן צריכים להמשיך ולהוסיף הסברה מתוך המשך לשון הכתוב:

"לך יהי" – בא רבי עקיבא ולמד, הוסיף לך הוי' אחרת, שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה".

ד. ומעתה מדויק לשון רש"י שלא כתב סתם "אמר רבי עקיבא" – שאז הי' משמע שמתחיל כאן ענין חדש – אלא "בא רבי עקיבא ולמד", להדגיש שהכל המשך אחד, ודברי רבי עקיבא באים "באמצע" הענין:

לאחר שלמדנו מ"חזה התנופה" ו"שוק הימין" להשוות בכור לשלמים, מתעוררת השאלה למה משווים דוקא לשלמים ולא לתודה – ועל זה "בא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הוי' אחרת כו'".

אך קרח בטענותיו רצה לחלוק על דרך זו, ולשנות את מקומו האמתי של קו המעשה (ק' ח') או לשלול אותו לגמרי (ר'), ובכך לגרום 'קרח' ומחלוקת בין "עליונים" ל"תחתונים" ולשלול את ה"דירה בתחתונים".

[במקורו מקשר זה לשלש פרטי המחלוקת: א) טלית שכולה תכלת. ב) בית מלא ספרים. ג) כהונת אהרן].

(יעיין בארוכה לקוטי שיחות ח"ח עמ' 102)

מדוע שם הפרשה היא ע"ש של קרח?

ויקח קרח

פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא (פז, א. רש"י)

לכאורה תמוה, איך שייך ששמה של פרשה זו היא "קרח" – שמו של רשע, הרי מקרא מלא דיבר הכתוב "שם רשעים ירקב" (משלי י, ז), ואיתא ע"ז בגמ' (יומא לח, ב) "דלא מסקינן בשמייהו", והאיך תקרא פרשה שלמה בתורה בשם רשע?

ויוכן זה ע"פ מה שנתבאר במקום אחר (לקוטי שיחות ח"ח עמ' 186 ואילך) שמחלוקת קרח היתה מצד רצונו להיות כהן גדול, וכמ"ש "ובקשתם גם כהונה" – "מבקשים כהונה גדולה" (פרשתנו טז, י. רש"י שם, ו). ורצון זה – דבר טוב הוא, ועד שאמר משה רבינו "אף אני רוצה בכך" (רש"י שם). אלא שהנהגת קרח בנוגע לפועל לא היתה באופן הראוי.

ועפ"ז יש לפרש הטעם לקריאת הפרשה בשם "קרח" – להראות שגם בקרח הי' ענין טוב ומועיל – הרצון להיות בדרגה נעלית של כהן גדול.

ומכאן הוראה נפלאה בעבודת האדם:

כאשר פוגשים יהודי שנראה בחיצוניותו במעמד ומצב בלתי רצוי, עלול אדם לחשוב, מה לו וליהודי כמו קרח שמקומו ב"שואל" ר"ל?

וע"ז באה ההוראה מפרשה זו, ד"פרשה זו יפה נדרשת", כלומר, יהודי זה – "פרשה זו" שפגש בו, אומר לו "דרשני" – לדרוש ולמצוא את הנקודה הטובה והיפה שבו – "יפה נדרשת", כי "אע"פ שחטא ישראל הוא" (סנהדרין מד, רע"א), ו"כל איש ישראל, מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצוות, לבו תמים עם ה' ותורתו" (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ב עמ' פ).

(ע"פ ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 500 ואילך)

גם אדם "מלא ספרים" – חייב במזווה

איתא במדרש (במדבר רבה יח, ג. ובכ"מ) שאחד מהדברים ששאל קרח את משה הי' "בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזווה" וענה לו משה "חייב במזווה".

ויש לבאר את הדברים בעבודת האדם לקונו:

מי שהוא בעל תורה ו"מלא ספרים" עלול לחשוב שאדם שלם הוא ואינו צריך להתעסק גם עם רגשותיו, עם אהבתו ויראתו וכיו"ב. אך מתשובת משה לומדים, שגם "בית שמלא ספרים" חייב במזווה.

במזווה ישנן ב' הפרשיות "שמע" ו"והי' אם שמוע", שבפרשת "שמע" נאמר "ואהבת",

ויש לבאר בזה, דהנה, לאחר שנבלעו קרח ועדתו, כבר ידעו בני"ש שכל מעשי משה ומינויו היו ע"פ הדיבור, והסכימו שבאהרן בחר ה' להיות כה"ג, רק תלונתם היתה שאהרן מצ"ע אינו ראוי לזה, ואין הוא מנושא מכל העם, וא"כ "מדוע תתנשאו גו'".

ולכן עשה הקב"ה שהמטה יפרח ויגמול שקדים:

ללמדנו, שמחד גיסא, הנה כמו שמטה לבד אינו יכול להוציא שקדים, וזהו רק מצד רצונו של הקב"ה, כמו"כ מינוי אהרן ה' מבחירתו של הקב"ה לבדו; אך מאידך, גידול השקדים ה' גם באופן טבעי, שקודם פרחו הפרחים, ורק לאחר"ז "כשהפרח נופל" הוכר הפרי, וכמו"כ לאחר שבחר הקב"ה באהרן נעשתה הכהונה טבע אצלו, וה"ה מנושא על כל העם מצד טבעו.

(עי' לקוטי שיהות ח"כ עמ' 113 ואילך)

דרוש ואגדה

מחלוקתו של קרח על "דירה בתחתונים"

ויקח קרח

(טו, א)

מהות מחלוקתו של קרח ע"פ החסידות ובדרך הרמז:

חטאו של קרח נרמז בכללות שמו: "קרח" – מלשון קרחה ומחלוקת, שרצה לגרום מחלוקת בין עליונים לתחתונים. וכמ"ש ה'נועם אלימלך' שהוא ע"ד 'רקיע המבדיל', היפך התורה "שניתנה לעשות שלום בעולם".

ובפרטיות יותר, רמזה שיטתו באותיות שמו – ק' ר' ח':

שלשת הקוים שבאותיות הללו רומזים לשלשת לבושי הנפש: מחשבה דיבור ומעשה. הקו העליון והקו הימני רומזים למחשבה ודיבור, והקו השמאלי רומז למעשה.

באות ה' – ממוקם קו המעשה בדיוק במקומו הראוי; אינו עובר מתחת לגבולות המחשבה והדיבור, וכן רווח מפסיק בינו אליהם.

בשונה מהאותיות ק' ר' ח' – בהן הקו השמאלי, קו המעשה, אינו במקומו הראוי:

באות ק' – הוא יורד למטה יותר מהקו הימני, רמז להוספה בלתי רצויה בקו המעשה מעבר לגבולות השו"ע. באות ר' – הוא לא קיים, דבר הרומז לחסרון בקו המעשה, בניגוד לכללות קיום המצוות המעשיות. באות ח' – הוא מחובר לשני הקוים האחרים, הרומז על עמידתם של אנשי ה'מעשה' מבלי רצון לצאת ממצבם ולהתעלות כבעלי-התורה.

אמנם, מקומו של הקו השמאלי באות ה', מייצג את מקומו האמתי והדרך הנכונה בה ילך האדם במעשיו בעולם הזה, אשר דוקא בזה ימשיך את העליונים למטה ויפעל את ה"דירה בתחתונים". האות ה' מראה כי המעשה צריך להיות רק כפי הוראות התורה, וצריך להיות רצון ושאיפה להגיע למדרגתם של בעלי-התורה. (וע"כ אמרו"ל "העולם הזה נברא בןאות" ה"י" (מנחות כט, ב)).

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

בין מזוזה שבספר לתכלת שבטלית

איתא במדרש (כמדבר רבה פ"ח, ג) בנוגע לקרח "מה כתיב למעלה מן הענין, 'ועשו להם ציצית'. קפץ קרח ואמר למשה טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו חייבת בציצית. אמר לו קרח טלית שכולה תכלת אין פטורת עצמה, ארבע חוטין פטורות אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה, אמר לו חייב במזוזה. אמר לו כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פטורת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פטורת את הבית".

ולכאורה יש לעיין, הרי בשני הענינים, טלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים, יש אותה סברא, וא"כ לאחר ששמע קרח שגם טלית שכולה תכלת חייבת בציצית, מדוע חזר והקשה על בית מלא ספרים?

ויש לומר הביאור בפשטות:

ישנו חילוק בין התכלת שבטלית עצמה (ולא בחוט) לבין הפרשה הכתובה בספר (ולא במזוזה):

חוט תכלת שבתוך הטלית (העשויה כולה חוטי תכלת) אינו מציאות בפני עצמו, ואין כאן חוטים רבים אלא טלית אחת. משא"כ פרשה הכתובה בספר, הרי גם כאשר היא כלולה בתוך הספר הרי היא פרשה בפני עצמה. ואדרבה, כשרות הספר תורה תלויה בזה שיהיו שם כל הפרשיות, כפרשיות בפני עצמן דוקא.

ובמילא, גם לאחר שענה משה שטלית שכולה תכלת חייבת בציצית ה' מקום לשאול על בית מלא ספרים, כי יש מקום לבעל דין לומר, דבשלמא טלית שכולה תכלת, הרי הסיבה לזה שחייבת בציצית היא כי אין בטלית – אף אם היא "כולה תכלת" – גדר "חוט של תכלת", כי אם גדר של "טלית" בלבד. ובמילא עדיין היא חייבת בציצית, כי צריך חוט שיפטור את הבגד, ולא "טלית". משא"כ בבית מלא ספרים, הרי פרשת המזוזה קיימת בשלימותה בתוך הספר, וא"כ עדיין יש מקום לסבור שתוכל לפטור את הבית באותו אופן כמו שהיא פטורת כאשר היא מזוזה בפני עצמה.

(עי' לקוטי שיהות ח"ה עמ' 112 הנ' 75*)

"ויקם" – "תקומה היתה לו"

בפרשתנו כתוב "וידבר ה' גו', דבר אל העדה גו', העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירים. ויקם משה וילך אל דתן ואבירים גו' וידבר אל העדה לאמר, סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו'" (טו, כג-כד). ומפרש רש"י "ויקם משה – כסבור שישאו לו פנים ולא עשו".

המפרשים (ס' זכרון. באר יצחק. ועוד) כתבו שכוונת רש"י היא כדברי המדרש (תנחומא פרשתנו ח. במדבר פ"ח, ב) "אע"פ ששמע משה מפי הגבורה לא אמר להם העלו עד שהלך והתרה בהם". כלומר, שלפני שדבר משה "אל העדה" הלך לדתן ואבירים להחזירם בתשובה. ותמוה, הרי הקב"ה ציווה למשה "דבר אל העדה גו' העלו מסביב גו'", ואין יתכן שישעה משה מלקיים מה ששמע מהקב"ה כדי לעשות דבר אחר בינתיים?!

ויש לומר שלדעת רש"י אכן לא הלך משה להתרות בדתן ואבירים, אלא הלך לשם כדי לקיים ציווי הקב"ה לומר לעדה ש"מסביב למשכן דתן ואבירים" דברי הקב"ה "העלו גו'". וא"כ דברי רש"י מתפרשים אחרת:

רש"י בא בדבריו לתרץ לשון הכתוב "ויקם משה וילך אל דתן", דלכאורה מה מוסיף ב"ויקם משה", ומדוע לא די ב"וילך משה אל דתן גו'?" אלא דכבר פירש רש"י בפ' חיי שרה (כג, יז) על הפסוק "ויקם שדה עפרון" "תקומה היתה לו". והיינו, ש"ויקם" מורה גם על קימה ועלי' בחשיבות. ועל דרך זה כאן, ב"ויקם משה" בא הכתוב להשמיענו שמשעה הלך באופן של "ויקם" – "תקומה היתה לו", הליכה כמו מלך ומורם מעם המעוררת רגש של חשיבות וכבוד. ועל זה מפרש רש"י, שהסיבה להליכת משה באופן כזה היתה "כסבור שישאו לו פנים", שמשעה חשב שזה יפעל אצל דתן ואבירים "שישאו לו פנים".

ומעתה מובן שלא התעכב משה מלקיים מיד את ציווי ה', כי לפירוש זה הליכת משה לא היתה כדי להתרות בדתן ואבירים כי אם כדי לקיים מיד את ציווי הקב"ה ולהזהיר את העדה שיסתלקו "מעל אהלי האנשים". ורק שדרך ואופן הליכתו היתה באופן של "ויקם – תקומה", בכדי "שישאו לו פנים". וק"ל.

(עי' לקוטי שיהות ח"ה עמ' 98 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

ג' תמוז – שמש בגבעון דום

הגלגלים בעלי דעה והמה משתחוים ואומרים שירה / השפע מאת השי"ת לעולם הוא באמצעות המזלות / יהושע עצר את שירתה של השמש ואת השפע לאומות

בג' תמוז, בעת מלחמת יהושע במלכי האמורי, הכריז יהושע לעיני ישראל: "שמש בגבעון דום, וירח בעמק איילון". ואכן, מיד "וידום השמש, וירח עמד, עד ייקום גוי אויביו" (יהושע י, יב-יג).

והנה, מהותו ומטרתו של נס זה מבוארת על פי מפרשי הפשט (ראה מצו"ד ועוד), שהיה יהושע חושש פן תשקע השמש ולא יוכל לרדוף אחרי בני האמורי באישון לילה, ועל כן גזר שתעמוד ותמשיך להאיר עד שיסיים המלחמה וינצח.

אבל עדיין יש להבין ולבאר בנס נורא זה, דאם אכן הוצרך לשנות סדרי עולם ולהעמיד השמש מהילוכה, מדוע העמיד גם את הירח על עמק איילון, ומה פסול יש בכך שימשיך מהלכו. ובכלל תמוה הוא זה הנס, וכי אין דרכים אחרות בכדי ש"ייקום גוי אויביו", מלבד להעמיד השמש והירח מהילוכם ולשנות סדרי בראשית?!

ויש לבאר הדבר על פי פנימיות הענינים, ובפרט בדיוק לשון "שמש בגבעון דום", ולא אמר "עמוד" או "עצור" וכיוצא בזה, ומשמע שענין של דומיה והשקט יש כאן, ודומיה זו היא היא שנצרכת היתה בעבור נצחון בני ישראל, ולשם כך צריך היה להעמיד

(1) ג' תמוז, החל בשבוע הבע"ל, הוא יומא דהילולא רבה של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל. אשר לכן, הצגנו כאן מדברי תורתו אודות יום ג' תמוז. המו"ף

בלבם, לא היה עליהם דין מיתה ולכן "נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם".

ומעתה ידויק לשון הפסוק "ויאבדו מתוך הקהל", דלכאורה מה חסר בהלשון "ויאבדו" סתם. ולפי הנ"ל שפיר, דבני קרח לא מתו ונאבדו מן העולם. רק כיון ש"הקהל" חשב שהם במחלוקת ומגיע להם עונש כאביהם, ע"כ (רק) "מתוך הקהל" הם נאבדו.

ומטעם זה חיכתה התורה לספר ש"בני קרח לא מתו" עד לפרשת פנחס, כשכבר "כלו מתי מדבר" (רש"י חוקת כ, כב), וכל הדור שהי' חי בשעת מעשה כבר אבד מן העולם, דאז שוב אין עוד צורך להחזיקם בגיהנם.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ג עמ' 170)

למה הוצרך להדגיש "והקרבתם לפני ה'?"

בציורי משה על הקטרת הקטורת של החולקים על אהרן מצינו שציווי זה הי' פעמיים: א. באמירת משה "זאת עשו קחו לכם מחתות גו' ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת לפני ה' מחר גו'". ב. לאחר ש"ויהר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם גו'", אמר להם פעם שני "אתה גו' ואהרן גו' וקחו איש מחתתו גו' והקרבתם לפני ה'".

ומצינו שבפעם הא' נאמר רק "ותנו גו' ושימו גו' לפני ה'", אבל בפעם הב' נאמר ציווי גם על ההקרבה – "והקרבתם לפני ה'". וגם, בפעם הא' לא נזכר שאהרן נצטווה להקטיר קטורת, משא"כ בפעם הב'.

ויש לומר הביאור בזה:

בפעם הא' אין צורך להדגיש שזוהי עבודת הקטורת, כי פשוט הוא. אך לאחר ש"ויהר למשה מאד ויאמר גו' אל תפן אל מנחתם", קס"ד לומר, שע"י בקשה זו פעל משה שלא תהא נחשבת הקטרתם את הקטורת כלל כמעשה של הקטרה, ולכן הוצרך הכתוב להדגיש שאעפ"כ הי' כאן מעשה של הקטרת קטורת – "והקרבתם לפני ה'".

ולכן מפרש בפעם הב' שגם אהרן הקטיר קטורת, שזה מדגיש שזהו גדר של עבודת הקטורת, השייכת לכהונה.

נועל כרחנו לפרש שהקטרתם היתה בגדר הקטרת קטורת – כי מפורש אח"כ בפרשה שהמחתות שבהן הקריבו הקטורת נתקדשו, ואת"ל שלא היתה הקטרתם אפילו בגדר קטורת זרה, איך נתקדשו המחנות?.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ג עמ' 107 ואילך)

גידול הפרחים במטה אהרן

פרח מטה אהרן גו' ויוצא פרח ויצין ציץ ויגמול שקדים

ציץ – היא חנטת הפרי כשהפרח נופל (יו, כב, רש"י)

יש לעיין, דבשלמא לפירוש האברבנאל ש"המנהג הטבעי כי כאשר יראו השקדים נופל הפרח, אבל מכח הנס היו הפרח והציץ וגם השקדים והעלים תמיד יחד" הנה זה שעשה הקב"ה שיגדלו פרחים נוסף לשקדים הי' כדי להגדיל הנס.

אך לדעת רש"י שפירש "ציץ" – "היא חנטת הפרי כשהפרח נופל", והיינו שגידול השקדים מהמטה הי' בסדר טבעי, הרי גם בצמיחת השקדים בלבד הי' ניכר הנס, ומדוע הוצרך גם ל"ויוצא פרח"?

לְקִרְאת שַׁבָּת

ולֹהֶשְׁקִיט גַּם הַלְּבָנָה, וּכְפִי אֲשֶׁר יִתְּבָאֵר.

הגלגלים בעלי דעה והמה משתחווים ואומרים שירה

נִתְּבָאֵר בִּסְפָרִים אוֹדוֹת מֵהֶלֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ מִמְּזֶרֶח לַמַּעֲרָב, אֲשֶׁר בְּסִיבּוֹב אֶחָד הוֹלֶכֶת רַבְבוֹת פִּרְסָאוֹת עַד אֲשֶׁר עֹרֵךְ מֵהֶלֶךְ תִּ"ק שָׁנָה סוֹבֶבֶת הַשֶּׁמֶשׁ בִּמְשָׁךְ כ"ד שְׁעוֹת הַיּוֹם.

וַיֵּשׁ לַתְּמוּהָ עַל הַדְּבָר שֶׁהוּא פֹלָא גְדוֹל בְּיוֹתֵר: מַה טַּעַם מֵהִלְכַת הַשֶּׁמֶשׁ בַּמְהִירוֹת גְּדוּלָּה כָּל כַּךְ, וּמַה סִּיבַת מִרוּצָתָהּ מִדִּי יוֹם בְּיוֹמוֹ מִרְחָקִים עֲצוּמִים כָּל כַּךְ, כִּרְחוּק מְזֶרֶח וּמַעֲרָב?!

וְאִילוּ הִיתָה הַשֶּׁמֶשׁ מִסּוּג הַדּוּמָם, הִיָּה אֲפֹשֶׁר לֹאמַר שֶׁסִּיבַת מִרוּצָתָהּ הִיא מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרָא בְּטַבַּע כֹּזֵה. אֲבָל כִּבְר כֶּתֶב הַרְמַב"ם (הַל' יִסּוּדֵי הַתּוֹרָה פ"ג ה"ט), שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהִירֵחַ וְשֶׁאֵר הַכּוֹכָבִים וְהַגִּלְגָּלִים אֵינָם כִּאֲבָנִים וְעַפְר שֶׁבַעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהֵם חֲסִרֵי דַעַת, אֵלֹא "כּוֹלֵךְ בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ וְדַעָה וְהַשְׁכָּל הֵם, וְהֵם חַיִּים וְעוֹמְדִים וּמְכִירִין אֶת מִי שֶׁאֲמַר וְהִיָּה הָעוֹלָם, כָּל אֶחָד וָאֶחָד לִפִּי גְדֻלּוֹ וּלִפִּי מַעֲלָתוֹ, מִשְׁבַּחִים וּמִפְאָרִים לְיוֹצֵרָם . . וְדַעַת הַכּוֹכָבִים וְהַגִּלְגָּלִים מַעוּטָה מִדַּעַת הַמִּלְאָכִים וְגִדּוּלָהּ מִדַּעַת בְּנֵי אָדָם". וּבּוֹאִי יֵשׁ טַעַם וּמִטְרָה בְּסִיבּוֹב וּמִרוּצָה זֹו.

וְנִתְּבָאֵר בִּסְה"ק (דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ ה, א. וְעוֹד), שֶׁמֵּהֶלֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְסִיבּוּבָהּ מִמְּזֶרֶח לַמַּעֲרָב הוּא הַהִשְׁתַּחֲוּוּאָה "בְּבִיטוֹל גְּדוֹל וְנוֹרָא" מוֹל שְׂכִינָהּ שִׁבְמַעֲרָב, ו"עַל דֶּרֶךְ הַשְׁתַּחֲוּוֹתָּהּ הָאָדָם שֶׁמִּרְכִּין רֹאשׁוֹ בַּגְּשְׁמִיּוֹת, מַחְמַת הַשְׁתַּחֲוּוּאָה הָרוּחָנִית שֶׁבִּשְׁכָּלוֹ וּנְפִשׁוֹ, שֶׁמִּבְטֵל עֲצֻמוֹ אֵלָיו ית'!", הִנֵּה כִּמוֹ כֵּן "גּוֹף כְּדוֹר הַשֶּׁמֶשׁ . . סוֹבֵב וּמִשְׁתַּחֲוֶה בַּגְּשְׁמִיּוֹת לְשְׂכִינַת עוֹזוֹ ית', מַחְמַת הַהִשְׁתַּחֲוּוּאָה הָרוּחָנִית שֶׁבִּנְפִשׁוֹ". וְזֶהוּ שֶׁאֲמַר הַכֹּתוּב "וַיִּצְבֹּא הַשָּׁמַיִם לֶךְ מִשְׁתַּחֲוִיִּים" (נַחְמִיָּה ט, ו), שֶׁסִּיבּוֹב גְּרָמִי הַשָּׁמַיִם כָּלִל יוֹם מִמְּזֶרֶח לַמַּעֲרָב הוּא הַשְׁתַּחֲוּוֹתָם וּבִיטוֹלָם אֶל הַשִּׁי"ת, שֶׁשְׂכִינָהּ בַּמַּעֲרָב (רָאָה בְּכֹא בְּתָרָא כֶּה, א).

וּמִכֵּיוָן שֶׁבִיטוּלָהּ אֶל הַשִּׁי"ת הוּא גְדוֹל עַד מְאֹד, לִפְיֶכָךְ הִילּוּכָהּ וְהַשְׁתַּחֲוּוֹתָהּ הוּא בַּמְהִירוֹת עֲצוּמָה, מַחְמַת גּוֹדֵל הַתַּפְעֻלוֹתֶיהָ מִגְּדוּלַת הָאֱ-ל. וְזֶהוּ עֲנִין הַשִּׁירָה שֶׁאֲמָרִים הַכּוֹכָבִים, "בְּרֵן יֶחֶד כּוֹכְבֵי בּוֹקֵר" (אִיּוֹב לח, ז), שִׁשִּׁירָה זֹו הִיא מַחְמַת בִּיטוֹלָם לַהִשִּׁי"ת וְנִאֲמַרְתָּ בִּשְׁעַת הַשְׁתַּחֲוּוֹתָם.

השפע מאת השי"ת לעולם הוא באמצעות המזלות

וְהִנֵּה, נֹודַע בִּשְׁעָרִים שֶׁהַשֶּׁפַּע הַגְּשְׁמִי הַנִּשְׁפָּע לַעוֹלָם מֵאֵת הַשִּׁי"ת, עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַמִּזְלוֹת וְהַגִּלְגָּלִים, וּכְפִי שֶׁכָּתֵב הַחִינּוּךְ (מִצְוַת תַּג) שִׁ"דוֹעַ לְכָל חֶסֶם לֵב בְּבִנֵי אָדָם, כִּי גִלְגַּל הַשֶּׁמֶשׁ וְגִלְגַּל הִירֵחַ פּוֹעֲלִים בְּכוּחַם הַנֶּאֱצַל עֲלֵיהֶם מֵאֲדוֹן כָּל הַכּוֹחוֹת בַּעוֹלָם הַשֶּׁפֶל פַּעּוֹלוֹת גְּדוּלוֹת, בַּגּוֹפּוֹת בְּנֵי אָדָם, וּבְכָל מִינֵי שֶׁאֵר בַּעֲלֵי חַיִּים . . וְכֵן כֹּתוּב בְּסֹדֶר וְזֹאת הַבְּרַכָּה

כֹּז

מדוע מתו מקטירי הקטורת?

וַיַּחֲדַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל ה' אֵל תִּפֶּן אֶל מִנְחָתָם

לְפִי פִשּׁוּטוֹ הַקְּטוֹרֶת שֶׁהֵם מְקַרְבִּים לִפְנֵיךְ מִחוּר אֶל תִּפֶּן אֲלֵיהֶם

^(טז, טו. רש"י)

הַקִּשּׁוֹ הַמִּפְרָשִׁים (גו"א, הוֹאִיל מֹשֶׁה. דְּבַק טוֹב, וְעוֹד), אִיךְ סִלְקָא אֲדַעַתִּי שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהַקְּטוֹרֶת שֶׁהִקְרִיבוּ רִשְׁעִים הִלְלוּ תְּקוּבָל לַרְצוֹן לִפְנֵי הַקֵּב"ה, עַד שֶׁהִי צָרִיךְ לִבְקֵשׁ ע"ז מֵהַקֵּב"ה "אֵל תִּפֶּן"?

וַיֵּשׁ לֹאמַר שֶׁתִּירֵץ רַש"י קוֹשִׁיא זֹו בְּדִיוּק לְשׁוֹנוֹ, שֶׁכָּתֵב "הַקְּטוֹרֶת שֶׁהֵם מְקַרְבִּים לִפְנֵיךְ מִחוּר אֶל תִּפֶּן אֲלֵיהֶם" (כַּהֲגִירֵסָא הַנִּפְּוּצָה בְּרַש"י), וְלִכְאוּרָהּ הוּל"ל "אֵל תִּפֶּן אֲלֵי"י" שֶׁזֶה מֵתָאִים יוֹתֵר לַהֲתַחֲלַת דְּבָרָיו "הַקְּטוֹרֶת . . אֵל תִּפֶּן אֲלֵי"י", וּמֵתָאִים אִף לְתוֹכָן הַבִּקְשָׁה בְּכֹתוּב "אֵל תִּפֶּן אֶל מִנְחָתָם", שֶׁהִפְנִי הִיא אֶל הַמִּנְחָה וְלֹא אֶל הָאֲנָשִׁים הַמְקַרְבִּים, אֵלֹא שֶׁבִּשְׁנֵינֵינוּ זֶה מִתְרַץ רַש"י קוֹשִׁיא הַנ"ל.

בִּיאוּר הַדְּבָרִים:

לְפֻם רִיַּהטָא, מִטְרַת הַקְּטֹרֶת הַקְּטוֹרֶת הִיתָה שַׁעַל יְדֵי זֶה יִבּוֹרֵר שֶׁאֲהַרֵן "הוּא הַקְּדוֹשׁ". כִּי מֵאֲחֵר שִׁישׁ רַק כֶּהֵן גְּדוֹל אֶחָד, וְרַק לוֹ שִׁיכַת עֲבוּדַת הַקְּטוֹרֶת וְלֹא לְאַחֲרִים, נִמְצָא שֶׁהַקְּטוֹרֶת שֶׁל הָאַחֲרִים הִיא קְטוֹרֶת זֹרָה – וְזֹר שֶׁמְקַטִּיר קְטוֹרֶת הָרִי הוּא בְּמִיתָהּ. וְלִכֵּן כָּל הַמְקַטִּירִים יָמוּתוּ, וְרַק זֶה שִׁ"צָא חִי"י בּוֹ בַּחוּר ה'. וּלְפִי זֶה יוֹצֵא שַׁעוֹנָשׁ הַמְקַטִּירִים הוּא עַל זֶה שֶׁהִקְטִירוּ קְטוֹרֶת זֹרָה.

וְזֶהוּ שְׁדִיִּיק רַש"י וְכָתֵב "אֵל תִּפֶּן אֲלֵיהֶם", כִּי בִזָּה מִבְּאֵר שֶׁבִּקְשַׁת מֹשֶׁה הִיתָה שֶׁלֹּא יִפֶּן אֶל הָאֲנָשִׁים הַמְקַרְבִּים, וְהֵינּוּ, שֶׁבִּקְשַׁת מֹשֶׁה לֹא הִיתָה בִּיחֹס לַהַקְּטוֹרֶת – כִּי אִם בִּיחֹס לְהַגְבִּירָא, שֶׁבִּיקֵשׁ שַׁעוֹנָשׁם לֹא יֵהִי ע"ז שֶׁהִקְטִירוּ אֵשׁ זֹרָה, אֵלֹא "אֵל תִּפֶּן (כָּלִל) אֲלֵיהֶם", שִׁימוּתוֹ מַחְמַת פִּשְׁעָם וּמִרְדָּם הֵם, עֲרַעוּרָם עַל שְׁלִיחָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְכַהוֹנָתוֹ שֶׁל אֲהֶרֶן.

וּמִתּוֹרֵץ בִּפְשׁוּטוֹת מַה שֶׁהוּצֵרֵךְ מֹשֶׁה לִּבְקֵשׁ "אֵל תִּפֶּן אֶל מִנְחָתָם", כִּי לֹא הִיתָה כּוֹוֹנָתוֹ שֶׁלֹּא יִקְבֹּל הַקֵּב"ה אֶת הַקְּטוֹרֶת שֶׁלָּהֶם, דַּפְּשִׁיטָא הוּא וּמֵאִי קַמ"ל, אֵלֹא שֶׁלֹּא יִפְנֶה אֲלֵיהֶם כָּלִל, וְיֵהִי נִיכֹר שְׁמִיתָתָם לֹא בָּאָה עַל שֶׁהִקְטִירוּ קְטוֹרֶת זֹרָה, אֵלֹא כְּתוּצָאָה מְכַלְלֹת מַחְלוּקָתָם.

^(עִיף לְקוּפְּי שִׁיחּוֹת חֲלִי"ג עמ' 105 וְאִילֵךְ)

טַעַם בְּלִיעַת בְּנֵי קֶרַח בְּאֲדָמָה

וּתְּפַתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּי' וְתִכְלַע אוֹתָם וְאֵת כָּל הָרִכּוּשׁ . . וַיֹּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל. וְאֵת בְּתִיהֶם וְאֵת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֶרַח

^(טז, לִב-לג)

כַּאֵן נֹאמַר עַל בְּנֵי קֶרַח שֶׁנִּבְלַעוּ עִמּוֹ, וְאִילוּ בִּפְרִשַׁת פִּינַחֹס (כו, יא) נֹאמַר: "וּבְנֵי קֶרַח לֹא מָתוּ". וּמִפְרָשׁ רַש"י (שם): "הֵם הָיוּ בַּעֲצָה תַּחֲלִילָה, וּבִשְׁעַת הַמַּחְלֻקָּת הִרְהוּר תְּשׁוּבָה בִּלְבָם. לִפְיֶכָךְ נִתְּבָצַר לָהֶם מְקוֹם גְּבוּהָ בְּגִיּהָנָם וַיִּשְׁבוּ שָׁם".

וְלִכְאוּרָהּ תְּמוּהָ בְּיוֹתֵר: אִם הֵם חֲזָרוּ בְּתְשׁוּבָה – לִמָּה נִבְלַעוּ, וּבֵאֵם לֹא – בְּמַה זָכוּ שֶׁנִּשְׁאָרוּ בַּחַיִּים? וְהִבִּיאוּר בִּזָּה:

אֲכַן וּדְאִי שֶׁבְּנֵי קֶרַח חֲזָרוּ בָּהֶם מִמַּחְלֻקָתָם וְעָשׂוּ תְשׁוּבָה, דְּבִלְעָדֵי זֶה אֵינָן לָהֶם שׁוּם זְכוּת, אֵלֹא שֶׁלֹּא הִרְאוּ זֹאת בְּגִלּוֹי וּבַחֲצִיצוֹנִיּוֹת אֵלֹא שֶׁבּוּ רַק בְּסֹתֵר לִיבָם, וְכִדְיוּק לְשׁוֹן רַש"י (שם) "הִרְהוּרָו תְּשׁוּבָה בְּלִבָּם". אֲשֶׁר עַל כֵּן, נִתְקַיִּים בָּהֶם מִידָּה כִּנְגַד מִידָּה: כִּיּוֹן שֶׁלְעִינֵי הָרוּאִים עֲדִיין חֲחִזְיוּק מִמַּחְלֻקָּת, ע"כ כִּשְׁנַעֲנִשׁוּ לְעִינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל נִבְלַעוּ יֶחֶד עִם בַּעֲלֵי הַמַּחְלֻקָּת בְּאֲדָמָה. אִךְ בְּפוּעַל כִּיּוֹן שֶׁהִרְהוּרָו תְּשׁוּבָה

עיונים וביאורים קצרים

ומדוע תתנשאו על קהל ה'

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו על קהל ה'?

(טו, ג)

פשטות משמעות הכתוב היא שרצו עדת קרח להשוות מעמדם של כלל ישראל, ד"כולם קדושים".

וצ"ע, שהרי עיקר מחלוקתם היתה בכך שביקשו כהונה גדולה לעצמם, וכדברי משה (טז, י) "ובקשתם גם כהונה", והיאך יתאימו הכתובים?

וי"ל, שעיקר טענתם היתה כנגד נשיאותו של משה רבינו, שהי' בבחי' מלך. דהנה, ענין המלוכה שונה במהותו משאר עניני שררה וגדולה, ששליטתו של המלך על העם היא בכל עניניהם, וההבדלה ממנו היא שלא בערך. שלכן אפילו מי ש"מחזיג במחוג" במחיצת המלך דנוהו למיתה (חגיגה ה, ב), וכן ראינו אצל מרע"ה שהנהיג את העם בכל עניניהם הגשמיים והרוחניים.

ועל התנשאות כזו חלקו בני עדת קרח. דעצם העובדה שישנה חלוקה וגדולה לאנשים מסויימים, לזה הסכימו גם הם, אך להתנשאות של מלוכה וכיו"ב אמרו "ומדוע תתנשאו על קהל ה'".

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ד ע' 1048)

רצון קרח ועדתו לשמש ככה"ג

ואת עשו לכם קחו לכם מחתות

אנו אין לנו אלא ה' אחד כו' וכהן גדול אחד, ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה, אף אני רוצה בכך (טז, ו. רש"י)

לכאורה תמוה, הרי קרח ועדתו נחלקו על כהונתו של אהרן, ואיך מתאים שכלל משה את עצמו עמם אפילו בדיבור, באמרו "אף אני רוצה בכך"?

ויש לבאר זה בהקדים תמיהה בעיקר מחלוקתו של קרח, הרי הקב"ה הבטיח למשה ש"גם כן יאמינו לעולם" (יתרו יט, ט), ואיך חלקו עליו "ר"ן ראשי סנהדראות" (רש"י טז, א ד"ה ודתן)? ועל כרחנו לומר שגם קרח ועדתו האמינו במשה, וטענתם "ובקשתם גם כהונה" – "אתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה" נבעה מרצונם להגיע למעלת הכהונה.

והיינו, שכאשר הבינו את גודל המעלה בכהונה גדולה, ש"עומד לפני ה' לשרתו", "ויבדל גו' להקדישו קודש קדשים" (דה"א כג, יג) הנה גם הם נשתוקקו לזה. וחשבו דכמו שתפלה יכולה לפעול אצל הקב"ה לבטל גזר דין וכיו"ב, כמו"כ יכולים הם לפעול שיזכו לכהונה גדולה.

וזהו שאמר להם משה "אף אני רוצה בכך". דתשוקתם ורצונם לשמש בכהונה גדולה רצון טוב הוא. ורק שבפעול א"א להם להיות כהנים גדולים, דכמו ש"אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת" כמו"כ א"א להיות יותר מ"כהן גדול אחד".

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ה עמ' 187 ואילך)

לקראת שבת

יא

ומגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים . . כי כוח הלבנה ניכר בכל אשר נעשה בארץ, כידוע לכורתי האילנות . . ויורדי הים".

ובדורות הראשונים, עיקר ענין עבודה זרה אצל אומות העולם היה מחמת שפע זה. כי, הם היו משיגים תוקף כח פעולת ההשפעה לכל חלקי העולם שעל ידי השמש והירח והכוכבים ומזלות, ולכן היו עובדים להם, כי טעו לחשוב שהמזלות יש להם שליטה על הנשפע דרכם, ולכן כיבדו אותם והתפללו אליהם שירבו להם את השפע, וכמבואר גם ברמב"ם (ריש הל' עבודה זרה) אודות טעותם של דור אנוש.

[אבל טעות גדולה היא זו, משום שבאמת הכוכבים ומזלות הם רק כגרזן ביד החוצב, שאין לגרזן שום בחירה ושליטה בחטיבת העצים, והיא נתונה ביד החוטב לבדו, ולכן גם אם השפע עובר דרכם אין זו סיבה לכבדם ולעבדם (וראה בארוכה ספר המאמרים מלוקט ניסן עמ' קצו ואילך)].

יהושע עצר את שירתה של השמש ואת השפע לאומות

והנה, כבר נתבאר למעלה שהילוכם של המלאכים הוא ענין ההשתחוואה שלהם, וגם ענין השפע שנשפע דרכם קשור ותלוי בהילוך זה, כי דוקא על ידי ביטולם לאדון הכל אפשר שתתר דרכם השפעה וחיות מאת השי"ת לעולם הזה הגשמי, ואם לא היו משתחוים ואומרים שירה, לא היה נמשך שפע לעולם הזה גם כן.

ולכך, כשהיה יהושע צריך לנצח את האומות, גזר ועצר את השמש והירח ממהלכם, שבזה עמדו מהשתחוואתם התמידית ומאמירתם שירה, וממילא אינם בביטול מוחלט לאדון הכל ואינם יכולים לקבל שפע ממנו ולהשפיעו הלאה לאומות עובדי כוכבים ומזלות [דישראל אינם תלויים במזלות בלבד, אלא מקבלים השפעתם מאדון הכל בהתאם לעבודתם, שאם עושים רצונו של מקום אזי מושפע להם כל טוב גשמי ורוחני מבלי הבט על טבע המזלות, וכפי שאמרו בגמרא (שבת קנו, א) ש"אין מזל לישראל" (ראה תורת מנחם תשנ"ב עמ' 292), אבל אומות העולם תלויים בהשפעה הבאה באמצעות אותם המזלות], ומשעמדו הכוכבים ולא אמרו שירה, בטל השפע הנשפע להם, ונצחום ישראל.

ומעתה יובן מדוע נקט יהושע הלשון ד"שמש בגבעון דום" דוקא מלשון דומיה, ולא "עמוד" או "עצור", כי עיקר הענין שביקש יהושע לעצור, היה שירתם והתבטלותם של השמש והירח, ועל כן גזר שתידום משירתה "דום מלומר שירה" (פירש"י שם), וממילא תפסיק לקבל השפע. וסרה הקושיא מה צורך היה בעצירת לבנה גם כן, שהרי גם היא משפעת שפע לאומות והיה צריך לעצור גם שפע זה.

פנינים

פרשת קרח

תשס"ב - תשע"ז לרגל גליון השש מאות

עיונים וביאורים קצרים

ומדוע תתנשאו על קהל ה' / רצון קרח ועדתו לשמש ככה"ג / מדוע מתו מקטירי הקטורת? / טעם בליעת בני קרח באדמה / למה הוצרך להדגיש "והקרבתם לפני ה'?" / גידול הפרחים במטה אהרן

דרוש ואגדה

מחלוקתו של קרח על "דירה בתחתונים" / מדוע שם הפרשה הוא ע"ש של קרח? / גם אדם "מלא ספרים" - חייב במזווה / מצוות המאירות את העולם / משה רבינו אוהב ישראל ה' / ביטול המחיצות מפלג / העילוי הגדול דהעבודה בזמן הגלות / "ראשית" היום - "יתנו לה'" / אין אפילו הו"א שיש ליהודי שייכות עם חטא! / מחשבה טובה הפועלת על השני

פנינים

דרוש ואגדה

מדוע אלו נשרפו ואלו נבלעו?

בנוגע לעונש קרח ועדתו מצינו שהיו שני סוגי עונשים, ובלשון חז"ל "שרופים" ו"בלועים" (סנהדרין קי, א. ועוד). אלו שהקריבו קטורת הרי "אש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת"; ודתן ואבירם וכו' נענשו בזה ש"ותפתח הארץ את פי" ותבלע אותם ואת בתיהם גו'.

ויש לבאר בדרך הפנימיות שתוכן העונש הוא בהתאם לתוכן העבירה שעשו:

מבואר בספרים (ראה לקו"ש ח"ח עמ' 189 ו"ש"ג) תוכנו הפנימי של חטאם של מקריבי הקטורת, שבהיותם ראשי סנהדרות (רש"י ריש פרשתנו) בודאי ה' בזה ענין גדול, והוא, כי ידעו גודל ענין הקרבת הקטורת, ולכן הגם שידעו שיסכנו נפשם ויכולים למות בעת הקטרה זו, מ"מ מצד גודל אהבתם להשי"ת היו מוכנים למסור נפשם, עד כדי כלות הנפש ממש. וע"ד דברי האור החיים הק' (ר"פ אחרי) אודות נדב ואביהוא, שזה שמתו בעת הקטרת הקטורת ה' מצד זה שכלתה נפשם מהם מצד גודל אהבתם להשי"ת.

ונמצא, שהם רצו להתעלות בדביקות להשי"ת גם אם תכלה נפשם מהם. והוא שענשם ה' שנשרפו, ע"ד מה שגם נדב ואביהוא מתו מזה ש"ותצא אש מלפני ה'", שהרי טבע האש הוא לעלות מלמטה למעלה, שהוא "מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה ביסוד האש הכללי" (תניא פי"ט).

משא"כ דתן ואבירם וכו' הרי טעונם היתה אחרת, כמבואר בספרים (ראה לקו"ש ח"ד עמ' 1048 ואילך, ו"ש"ג), שהם טענו שהעיקר הוא המעשה בפועל, ולכן "כל העדה כולם קדושים" ואין חילוק בין משה ל"כל העדה" כי במעשה המצוות כולם שווים. ונמצא שטעונם היתה הפוכה, לא שרצו לעלות בדביקות לקונם, שבזה וודאי יש חילוק בין איש לאיש בנוגע לאיכות וכמות ההתלהבות והדביקות לקוננו, אלא שחישבו שהעיקר הוא המעשה הגשמי, שבזה כולם שווים.

ולכן נענשו שנבלעו באדמה - לא רק שלא עלו למעלה, אלא שנקברו ונבלעו בעמקי האדמה.

(עי' שיחות קודש תשל"ד ח"ב עמ' 134 ואילך)

מתי היא "יפה"? "במדרש רבי תנחומא"!

ויקח קרח

פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא (פז, א. רש"י)

יש לבאר דברי רש"י אלו על דרך הרמז:

מבואר בספרי חסידות (לקו"ת פרשתנו נד, ב ואילך. ובכ"מ) ד"שרש הענין במחלוקת קרח . . . שלעתיד יהיו הלויים כהנים . . . ולכן רצה קרח לעשות כן גם עכשיו . . . אך באמת שגה ברואה, כי הנהגה זו אי אפשר להיות כי אם אחר שלימות הבירורים [בימות המשיח] . . . משא"כ עכשיו". והיינו, שהתוכן הפנימי במחלוקת קרח הוא שראה מעלת הלויים כפי שתהי' לעתיד לבוא. אך טעה בזה, כי הנהגה זו תהי' רק בימות המשיח ולא תיתכן בזמן הזה.

ועפ"ז יש לבאר הלשון "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא":

על דרך הפשט, וכפי שרואים בחיצוניות, הרי "פרשה זו" אינה "יפה", אך על דרך "הדרוש", כפי שהוא ב"מדרש" - הרי היא "נדרשת יפה", שחלק הדרוש שבתורה מגלה הטוב והמעלה בטענת קרח, שהוא ראה הסדר כפי שיהי' לעתיד לבוא.

וזהו "מדרש רבי תנחומא", שפרשה זו כפי שהיא ב"מדרש רבי תנחומא" - היינו בזמן הגאולה העתידה, שאז תהי' הנחמה על הגלות - תהי' פרשה יפה ושלימה בתכלית השלימות, כי אז באמת יתנהגו באופן כזה.

ורק בזמן שלא אווזים עדיין ב"מדרש רבי תנחומא", היינו בזמן הגלות, הרי מכיון שסדר העבודה אינו עדיין בתכלית השלימות, לכן אי אפשר להתנהג כמו שמבואר בפרשה זו.

(עי' ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 501; תשמ"ט ח"ב עמ' 556 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בדין "שלוcho של אדם כמותו"

יפלפל בפלוגתת הש"ס היכן אמר קרא דאין שליחות לנכרי / יבאר הסברות בזה ע"פ חקירות יסודיות בדין שלוcho של אדם כמותו / יסיק דנחלקו בזה הרמב"ם והטור אם הוא גוף המצוה ממש או ענין בפ"ע, וידון במקורות מן הש"ס לכל שיטה / עפ"ז ידון לענין מח' הפוסקים בטלית קטן אם ללבשו על הבגדים או תחתיהם

הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי, (ומסיק בגמ') והא דרב אשי ברותא [בדותא] היא מאי שנא תרומה דלא, דכתיב אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית, שליחות דכל התורה כולה נמי (שיהא שלוcho כמותו. רש"י) מתרומה גמרינן לה (בקידושין. רש"י). ע"כ. ועיין תורת חיים שם ד"זה תימה דבריש פ"ב דקידושין איתא בהדיא דאדרבא הא דשליחות מהניא בתרומה גמרינן לה משאר מילי", היינו דהתו"ח נקט במסקנת הש"ס קידושין דאחר שהזכירה הגמ' דמצינו למילף מקדשים וגירושין בדרך כמה מצינו - שוב לא ילפינן לגוף דין שליחות מתרומה לכל התורה, וזהו שתמה על דברי הש"ס בב"מ דמשמע שגוף שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה. ונמצא שיש כאן מחלוקת

גרסינן בקידושין מא: על הפסוק דפרשתנו גבי תרומה "כן תרימו גם אתם תרומת ה'", דמהכא ילפינן דאין שליחות לנכרי, "גם אתם, מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית". פירוש, כי מהא דאמר קרא "גם אתם" ילפינן לעיל בסוגיין "לרבות את השליח", וקא פריך עלה בגמ' דלא לכתוב רחמנא דין שליחות בתרומה וניילף לה בדרך כמה מצינו מקדשים וגירושין, ומשני דמיבעי ל' להך דינא דאין שליחות לנכרי, ו"להכי כתב גם לרבוויי שליח משום דבעי לאקושי למשלחו למימר דבעובד כוכבים פסול" (רש"י. ועיי"ע מש"כ בד"ה גם).

והנה בב"מ עא: שקיל וטרי הש"ס בגדרי דין זה דליכא שליחות לנכרי: רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי

כל הדברים שהן כמו אבות ל"כ"ח חפצי איש ואיש וצרכי הציבור כולן . . כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג".

ובכן: אנשי כנסת הגדולה אמדו והעריכו את דעתו של כ"א אחד ואחד מישראל, וראו שחפצו של כ"א איש ואיש וצרכי הציבור כולו הוא: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח . . כי לישועתך קוינו כל היום", "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים"! וצורך זה נוגע לו כל כך, עד שחוזר ומבקש זאת בכל יום, וביום זה עצמו - כמה פעמים!!!

(שבת פ' אהרי-קדושים תשמ"ה)

הסוגיות בזה. ובכוס ישועות תירץ לפרש דגם דברי הגמ' בב"מ דילפינן כל התורה כולה מתרומה היינו (רק) "לענין זה דאין שליחות לנכרי" (וסיים: "וגם ברש"י אפשר לדחוק ולפרש כזה". ועיי"ע טורי אבן חגיגה י:). איברא, דמהרמב"ם (הל' אישות פ"ג הי"ז. הל' תרומות רפ"ד) משמע להדיא דלימוד גוף דין שליחות בכל התורה הוא מקרא דפרשתנו גבי תרומה. וא"כ יש לפרש דברי הש"ס בב"מ בלי שום תימה, דלעולם סבר הש"ס שם דהא דר"א ברותא היא הוא משום שבאמת גוף דין שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה. ומעתה ה' לנו לפרש לפום ריהטא, דטעמו של ר"א דקא סבר דדין "אין שליחות לנכרי" הוא רק בתרומה ולא בכל התורה כולה הוא מפני דאיהו ס"ל דלא גמרינן שליחות כל התורה כולה מתרומה. והיינו כדעת מסקנת הסוגיא בקידושין לפי פירוש התו"ח הנ"ל.

אמנם, לכאורה דוחק לומר שהפלוגתא בב"מ היא אם גמרינן שליחות כל התורה כולה מתרומה (ועיי"ע בכוס ישועות שם), ויותר נראה דמסקנת הש"ס לא באה לחדש על רב אשי הא דגמרינן מתרומה לכה"ת, אלא אדרבה – להוכיח מזה בסברא דהא דאין שליחות לנכרי הוא בכה"ת, היינו דפשוט לן שגם ר"א מודה בזה שגוף דין שליחות ילפינן מתרומה לכה"ת, ומזה באים אנו להוכיח בסברא נגד דעתו בענין נכרי. ולהכי יותר מסתבר לפרש החילוק בין ר"א ומסקנת הש"ס בדבר התלוי בסברא.

והנראה בזה, דרב אשי ס"ל דדין זה "מה אתם בני ברית כו'" הוא גזירת

הכתוב, כי מצד הסברא היינו אומרים שגם נכרי יכול להיות שליח לישראל, ולכן הסברא נותנת דאין לך בו אלא חידוש, ורק בתרומה אמרינן הכי ולא בכל התורה כולה. משא"כ למסקנת הש"ס, ה"ז דבר שבסברא, שהשליח צ"ל דומה למשלח – "מה אתם כו' אף שלוחכם כו'", והיינו דמ"ש גבי תרומה "גם אתם" הוא רק גילוי מילתא, שגדר השליחות מחייב שהשליח יהי' דומה להמשלח – ולכן אין דין שליחות לנכרי (גם) בכל התורה כולה.

ולבאר יותר עומק הדבר, נראה לחדש עוד דפליגי בעצם גדר דין שליחות. ובהקדם חקירת האחרונים הידועה גבי הא דחידש רחמנא לדין שליחות, "שלוחו של אדם כמותו" (כמבואר בארוכה בסוגיין בקידושין ובכ"מ), שיש לבארו בכמה אופנים. וז"ל הגאון ר' יוסף ענגיל ז"ל בספרו לקח טוב כלל א: "נסתפקתי הא דקיי"ל שלוחו של אדם כמותו מהו הכוונה בזה, אם הכוונה שגופו של שליח נחשב כגוף המשלח, או השליח לאדם אחר נחשב רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שהמשלח עשה המעשה ההוא, או דלמא גם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח ונחשב שהשליח עשה המעשה לא המשלח, רק שהתורה גזרה שאף שאדם אחר עשה המעשה לא הוא עם כל זה כיון ששלחו לכך מועלת המעשה של האחר עבורו כאילו עשה הוא. ודו"ק". עיי"ש שהאריך בזה ובהנפק"מ להלכתא, והביא ראיות מכל הש"ס ומדברי ראשונים ואחרונים לכל הצדדים. וביאור חקירתו, האם נאמר שהתורה החילה גדר על

זה – ברוסית, באידיש או בלשון הקדש, אדרבה – שיבחר להביע תוכן זה בלשונו של דוד המלך, דוד מלכא משיחא, בספר תהלים – "עד מתי", וכיו"ב. ויה"ר שהדברים הנ"ל יפעלו פעולתם... ובאופן ד"ק רוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו", היינו,

(שבת פ' משפטים תשד"כ)

פעמיים ביום חסר הקרבת התמיד, ואין לך צער גדול מזה!

מובן בפשטות שגם בזמן הגלות יהודים מקיימים תומ"צ כדבעי, ואדרבה: מכיון שרצונו חזק כל כך לקיים את התומ"צ בתכלית השלימות כפי שתהי' לעת"ל, הרי גם עתה עוסק הוא בענין זה בב"ב כחו, ולכן מתייגע בלימוד התורה ובכללות עבודת ה' ביגיעה עצומה (עבודת פרך – כפשוטו), עד שמזיע כו', וענין זה גופא נחשב אצלו לַתַּעֲנוּג.

אבל לאחר כ"ז הרי ישנן כו"כ מצוות שבזמן הגלות אין אפשרות כלל לקיימן, ולדוגמא: מצוות התלויות בארץ, ועאכו"כ מצוות הקשורות עם בנין ביהמ"ק, החל מהקרבת קרבן תמיד פעמיים בכל יום, וכיו"ב. ולכן, כאשר יהודי מתבונן שבכל יום ויום, ויתירה מזו: פעמיים בכל יום, חסר אצלו הענין דהקרבת קרבן התמיד – אין לך צער גדול מזה!

ולכן אינו מסתפק ח"ו באופן העבודה שבזמן הגלות, אלא הוא צועק ומבקש מהקב"ה שהגאולה תהי' "נאו", שאז יוכל לשמש את קונו בתכלית השלימות.

(שבת פ' בא תשמי')

צורך הציבור כולו הוא: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח"

גודל הענין דהבקשה של ישראל להגאולה רואים מזה שאנשי כנסת הגדולה הכניסו הבקשה להגאולה בתפלת י"ח וכו'.

והרי המצות עשה דתפלה היא, "שיהא אדם... שואל צרכיו שהוא צריך להם". אמנם "כיון שגלו ישראל... נתבלבלו שפתם... וכיון שהי' מדבר אינו יכול לדבר כל צרכו בלשון אחת... עמדו ותקנו להם שמונה עשרה ברכות... (ש)יש בהן שאלת

וכמו כן ישנם כמה וכמה פסוקים בספר תהילים, מגילת איכה, וכיו"ב, שתוכנם - כנ"ל - טענת זעקת בני-ישראל על שאינם יכולים לסבול עוד את עניין הגלות.

כאשר צועקים "עד מתי" - לא יתכן להתהלך שקט

כאשר מדברים עמו אודות פסוקי תהילים - טוען: אמירת תהלים שייכת לאנשים פשוטים... אבל אני - אינני איש פשוט!... נו! - לו יהי כדבריו!... אבל "תיקון חצות" - שייך כבר ליהודים "בעלי-מדרגה"...

כל יהודי - אפילו פשוט שבפשוטים - יודע אודות המושג ד"תיקון חצות", וזאת - גם אם הוא בעצמו אינו עורך "תיקון חצות", ומעולם לא ראה איך שעורכים "תיקון חצות" [מכיון שאלו שעורכים "תיקון חצות" עושים זאת בביתם ובחשאי כו' - בדורות שלפנינו היו עורכים "תיקון חצות" בבית-הכנסת ובעשרה, וישנם מקומות שבהם נוהגים כן גם כיום, אבל ברוב המקומות, ובפרט בחוץ-לארץ - עורכים "תיקון חצות" בבית ובחשאי דוקא כו'], מכל-מקום, יודע הוא שב"סידור" - השווה לכל נפש - מופיע "סדר תיקון חצות", בב"ה הסידורים, ועד - שעניין זה מובא בהתחלת השו"ע.

והנה כל הענין ד"תיקון חצות" תוכנו - להצטער ולהתאבל על כללות עניין הגלות, כמודגש ומבואר בארוכה בכל הפסוקים והפיוטים שאומרים ב"תיקון חצות", וביניהם - ביטויים רבים בתוכן האמור לעיל, שבני-ישראל אינם מסוגלים לסבול עוד את צער הגלות!

ישנם נוסחאות ב"תיקון חצות" שבהם יש פיוט אחד בעל שש פיסקאות, שכל פיסקא מתחילה בתיבות "עד מתי"...

ופשיטא - שאין הכוונה שלאחרי עריכת "תיקון חצות" [בכל יום, או לעתים מזומנים, כמבואר בקונטרס התפלה (פי"א), בליל שישי, וכיו"ב] ילך "לישון", ולמחרת בבוקר לא יישאר שום רושם מזה... וימשיך לעסוק בכל ענייניו מתוך רגש של שלווה ושאננות... - הנהגה כזו היא היפך תכלית המכוון ד"תיקון חצות", כפשוט! כאשר צועקים "עד מתי" - לא ייתכן להתהלך שקט ושאנן, מכיוון שבמשך כל היום חש הוא ומרגיש את צער הגלות, ולכן מקווה ומצפה לביאת משיח צדקנו באופן ד"לישוועתך קוינו כל היום"...

ועפ"ז - מה מקום לשאלה הנ"ל (מה פשר והמקור להרעש והצעקה שלא יכולים לסבול עוד את ענין הגלות כו') - הרי על זה הוסד כל הענין ד"תיקון חצות"?!... צער הגלות גדול כל כך - עד שאיננו יכול להתאפק עוד, וקם באמצע הלילה כדי לבכות ולצעוק על אריכות הגלות!...

אין נפק"מ אם צועקים ברוסית, באידיש או בלה"ק

ולכן, בנוגע לפועל:

מופרך רגש של שאננות ביחס לענין הגלות, ולכן, צריכים בני ישראל לבקש ולצעוק בכל עת שאינם יכולים לסבול עוד את הגלות - "דאלאי גלות"!

אין כל נפק"מ באיזו שפה מביעים תוכן

ולא הכי ס"ל שבכל התורה כולה יש שליחות לנכרי, דאם השליחות היא בענין כזה שגם הנכרי שייך לעשייתו הרי הוא יכול להיות שליח לישראל.

אמנם מסקנת הש"ס היא, ד"הא דר"א ברותא היא", היינו ששיטה זו מופרכת מעצם יסודה, כי יש הכרח יסודי במהות דין שליח שהשליח יהי' דומה להמשלח ("מה אתם כו' אף שלוחכם כו'"). היינו, שגם את"ל שענין שליחות הוא כאופן הג' הנ"ל, שהעשי' היא מעשהו של השליח - מ"מ, הסברא מכרחת מצד דבר מהותי בענין השליחות דדין השליחות לא יתכן בנכרי. כמשי"ת.

ויובן בהקדים מה שכתב רבינו הזקן בלקוטי תורה פ' ויקרא גבי דין שליחות, "דשלוחו של אדם כמותו, ולכן אין שליחות לחרש שוטה וקטן שאיננו כמותו דהמשלח". ולפ"ז נמצא דהפירוש ב"שלוחו של אדם כמותו" הוא לא רק בנוגע לדין השליחות, שהגדרת הדין היא שעל ידו השליח יעשה "כמותו", אלא הוא גם בנוגע למהות השליח, שצ"ל "כמותו דהמשלח", כדלקמן. ולכאורה צ"ע, שהרי מפורש בגיטין כג ע"א שהטעם שאינם בני שליחות הוא משום "דלאו בני דיעה נינהו" ולא משום שאינם בדומה להמשלח. ובאמת בודאי י"ל שזהו פירוש דברי הש"ס גופא, דמכיון שאינם בני דיעה נמצא שאינם "כמותו דהמשלח" (עיי' תוס' רי"ד ומאירי (למשנה) גיטין שם. תוד"ה שאני גיטין סד: ראב"ד הל' גירושין פ"ו ה"ט. ולהעיר מנתיבות המשפט סקפ"ב סק"א).

אמנם, עדיין צריך ביאור מהו ההכרח

עושה המעשה להיות "כמותו" ממש (עיי' תשובת ריב"ש סי' רכח), היינו שגוף השליח הוא כגוף המשלח (ושוב בדרך ממי"א כבר מתייחסת עשיית השליח למשלח, ואי"צ שהתורה תחדש זאת). או שגדר "כמותו" שהתורה החילה הוא (רק) על המעשה הנעשה ולא על האדם העושה (ובזה גופא אפ"ל בב' אופנים: שהדבר חל על כל כח העשי' שבגוף השליח או שחל על המעשה שעושה), וזהו חידוש התורה - שעשיית השליח היא כמו עשיית המשלח. או אף פחות מזה, דגם זאת לא חידשה תורה שהשליח או המעשה עצמו הם המשלח, וגדר "כמותו" הוא אך רק בנוגע לתוצאות המעשה. ובלשון אחר: גדר "כמותו" הוא רק בנוגע להחפצא שבו נעשה העשי', היינו ש(לא רק גוף השליח אינו "כמותו", הרי) גם עשייתו של השליח אינה דהמשלח, ואין זאת כי אם שעשיית השליח בהחפצא הרי היא (פועלת את אותו הדבר שפועלת) עשיית המשלח.

ומעתה יש לומר, דדעת רב אשי היא כאופן הג' הנ"ל שגם מעשה השליחות אינו מתייחס להמשלח אלא להשליח, וכיון שאין השליח עומד במקום המשלח (אפילו לא שמעשהו יחשב כמעשה המשלח), לכן, די לנו רק בזה שיש כאן בן אדם השייך לעשי' זו דשפיר יכול הוא להיות שליח של זה המבקשו ומקשרו עם פעולה זו (ואין אנו צריכים עוד איזה מעלה באותו אדם, שיהי' בו עצמו איזה תכונה המאפשרת לו בעצמו או למעשהו להיות כמותו דהמשלח), וע"ד שמקשרו בחבל ואינו מתנגד לזה, ודי בזה כדי שתהי' תוצאת המעשה כאילו עשאה הוא.

הוספה

לקט מתוך דברות קודש

בענייני הוראה, הדרכה וחיזוק בעבודת השי"ת
הדברים באו כאן באופן שנאמרו, כמעט ללא עריכה, מלבד
שינויים קלים להקל על הקורא

לצעוק "עד מתי"!

היתכן שבזמן הגלות ישב לו יהודי "שאנן", ללא כל דאגות - כיצד יכול
הוא לשקוט על שמריו בידעו שנמצאים במעמד ומצב ד"בנים שגלו מעל
שולחן אביהם"? ...! / פעמיים בכל יום, חסר אצלו הענין דהקרבת קרבן
התמיד - אין לך צער גדול מזה!

זאת ועוד, פירוש המלות ד"לישועתך
קוינו כל היום" הוא - לא רק שישנם
רגעים ספורים במשך היום שבהם חושב
הוא אודות הגאולה העתידה מתוך תקווה
וצפי', אלא - שמצב זה ("לישועתך קוינו")
הוא "כל היום", כל היום ממש, והרי
פשוט שלא יתכן שיהודי יעמוד בתנועה
ורגש ד"לישועתך קוינו כל היום", וברגע
זה עצמו ישב רגוע, בשלוה ושאננות
מוחלטת, ללא כל דאגות? ...

ובנוגע לשאלה הב' - הנהגה זו אינה
"חידוש" שנתחדש בשנים האחרונות, שכן,
ישנם ריבוי פסוקים בתנ"ך שתוכנם - טענת
בני-ישראל שאינם מסוגלים לסבול עוד את
קושי הגלות, ולדוגמא - הפסוק בזכרי':
"עד מתי אתה לא תרחם את ירושלים ואת
ערי יהודה אשר זעמת", ומובן, שכאשר
אומרים "עד מתי", הרי פירוש הדברים -
שלא מסוגלים להמתין עוד...

בזמן האחרון מרעשים שצריך לצעוק
"עד מתי"! "משיח נאו" וכיו"ב ולתבוע
ולתפלל על הגאולה העתידה.

ושואלים ע"ז: (א) מה פשר ה"רעש"
וה"צעקה" שאין יכולים לסבול עוד את
הגלות, ורוצים "משיח נאו" - גם אני
(טוען מקשן הנ"ל) מתפלל ג' פעמים בכל
יום "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח",
ומאמין בביאת המשיח, ואף על פי כן,
לא שמעתי מעולם להרעיש ולצעוק שלא
יכולים לסבול עוד את הגלות... ומה ענין
של צעקה ורעש זה? (ב) מהו המקור בתורה
להנהגה כזו?

בנוגע לשאלה הא' - הרי אדרבה -
הפלא הוא כיצד יכול יהודי שלא לצעוק!

היתכן שבזמן הגלות ישב לו יהודי
"שאנן", ללא כל דאגות - כיצד יכול הוא
לשקוט על שמריו בידעו שנמצאים במעמד
ומצב ד"בנים שגלו מעל שולחן אביהם"? ...!

השליחות בפועל, דכאשר דנים אנו איך
מועיל מעשה איש זה (השליח) עבור
איש אחר (המשלח) - אזי יתכן לבאר
הטעם בזה בג' אופנים, אם משום שחדשה
תורה בשליחות שמעשה השליח מועיל
כמעשה המשלח, או מטעם שעשייתו
זו נחשבת כעשיית המשלח, או יתירה
מזה שגוף השליח נחשב כגוף המשלח
ובמילא מעשהו כמעשה המשלח. אבל
הלא קודם לכל גדרים אלו בנוגע לתועלת
קיום השליחות, צ"ל חלות של שליחות
על השליח, היינו המינוי הפועל חלות
שם שליח. וכדי שיחול עליו שם שליח,
צ"ל קשר בין השליח והמשלח, כי אא"פ
להיות שלוחו של המשלח (באיזה אופן
שהוא) מבלי שיהי' כבר מעצמו "כמותו
דהמשלח", היינו ש"צריך להיות השליח
מתייחס בערך מה" (לשון הלקוטי תורה שם)
להמשלח כדי שיוכל להיות עליו שם זה
שהוא שליח שלו.

ומענתה מבואר שפיר מה שסבר הש"ס
למסקנא דאין שליחות לנכרי בכל התורה
כולה, כי הנכרי אינו יכול להיות "כמותו
דהמשלח" (הישראל). ועיין בשו"ת משאת
בנימין סצ"ו (הובא בש"ך חו"מ סרמ"ג סק"ה)
ועוד, שכתבו דלכן גוי נעשה שליח לגוי
מכיון שהם דומים. ועיי"ע בלקו"ש חלק
לג קרח ב, מה שיש לבאר עפכנה"ל סוגיית
הש"ס גיטין כט: גבי שליח שעשה שליח
ומת הראשון.

לפירוש זה, שיש גדר שהשליח צ"ל
מעצמו "כמותו דהמשלח", ולמה לא
נפרש דברי הש"ס בפשטות שהוא רק מצד
חסרון הדעת ותו לא.

והנראה בזה, דקושיא היתה כאן, כי
הנה קיי"ל בחולין יב: ואילך דקטן אין לו
כוונה אבל יש לו מעשה, ומעתה אם תמצי
לנקוט בחקירה הנ"ל בגדרי שליחות,
שענין השליחות אינו זה שהשליח עצמו
עומד במקום המשלח, אלא רק שעשייתו
מועלת עבור המשלח, א"כ בדברים שאינם
צריכים כוונה אלא עשי' בלבד, אין טעם
לכאורה שלא יהי' דין שליחות לקטן. וזהו
שדייק רבינו הזקן לפרש דמה שחש"ו
אינם בני שליחות הוא מפני שאינם
"כמותו דהמשלח" - שלכן הם מופקעים
בעצם מגדר השליחות. כלומר: אף
שבנוגע למעשה השליחות הי' מקום לומר
שישנם בשליחות, שעשייתם תועיל עבור
המשלח, מ"מ, אין הם בתורת שליחות,
כי אא"פ שיחול עליהם שם שליח, מאחר
שאינם "כמותו דהמשלח".

ולדברינו נמצא ברור דע"פ כ"ל
האופנים שמבארים ענין השליחות, עדיין
גדר השליחות אינו אלא במי שהוא מעצמו
כבר "כמותו דהמשלח". וביאור הדבר,
כי הנה בדין שליחות יש שני ענינים:
(א) קיום השליחות בפועל. (ב) חלות
שם שליח. ומעתה, כל שלשת האופנים
הנ"ל בגדר השליחות הם רק בנוגע לקיום

למכריו ומיודעיו ידידינו אנ"ש שי' וביחוד לידידי אחיו שי' ויאמר להם כי דורש הנני מאתם שישתתפו בשיעורי הלימוד בלי שום התנצלות וטענות ומענות, והשי"ת יתן להם את פרנסתם בריוח בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח"ו עמ' צפ-ק)

הבשורות והידיעות האלו הם לי לסמי מרפא ממש

מכתבו קראתי פעמיים ושלש בענג כפול ומשולש, מזה שהתלמידים התמימים שי' נותנים את ריחם בעבודה טהורה המתאימה לרוחה של תומכי תמימים . . ומזה שת"ל נמצאים כאלו המתדבקים ללימוד אשר בעזה"י בודאי יפעול לטוב בעזה"י, ומזה שבהם ועל ידם יתרבו בעזר ה' יתברך הלומדים...

וענג גדול הי' לי על השינוי לטוב בהנהגת ... שלקח עצמו אל הלימוד השי"ת יחזק בריאות כולם ויתן בלבבם לשקוד בתורה ועבודה.

וכבר כתבתי לאחד מידידנו התמימים שי' שהודיעוני על דבר קביעות לימוד דא"ח ברבים, אשר ידיעות כאלו מקביעות עתים לתורה ברבים בכלל, ומלימוד דא"ח בפרט וקביעות עתים של צעירים שי' בפרטי פרטיות הנה הבשורות והידיעות האלו הם לי לסמי מרפא ממש, המחזקים את כחותי הגשמיים ממש,

על כל אחד ואחד מידידנו אנ"ש ותלמידי התמימים שי' לדעת כי כל השם נפשו ודעתו ולבו לקבוע שיעורי לימוד דא"ח ברבים ועמל בעמילא דאורייתא וקוב"ה כולא חד, הנני כולו שלו ומקשרו בהתקשרות אמיתי בנר"ן ח"י, והשי"ת יעזרנו בגור.

(אגרות קודש ח"ג עמ' רצה-י)

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

חכמת נשים בנתה ביתה

ויקח קרח . . ואון בן פלת

(קרח טז, א)

מה בין קרח לאון בן פלת?

בהזדמנות זו, רצוני גם להדגיש ולהסב את תשומת הלב לסיפור, המסופר בסדרה שקראו בתורה זה עתה - פרשת קרח, סיפור שצריך לשמש מוסר השכל לכל יהודי בכלל, לנשים בפרט, ובמיוחד לנשים של "נשי ובנות חב"ד", שמהן תובעים רבותינו הק' להתנהג לפנים משורת הדין באהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל, ונותנים להן כוחות על זה.

הסיפור והמוסר השכל הם:

קרח הי' מהמיוחסים הכי גדולים בישראל, צאצא לאחת המשפחות המפוארות ביותר, הי' למדן גדול, מעשירי-תבל הכי גדולים, איש פיקח מאוד, וגם - מקורב ביותר למשה רבנו ואהרן הכהן. לעומתו, און בן פלת, אחד מחבורתו, לא מוצאים שהי' מיוחד במשאו: לא בחכמה, לא ביחוס, לא בדברים אחרים.

כיצד הסתדרו חייהם? בדיוק הפוך מהמצופה.

לקרח הי' סוף אומלל והוא עוד גרר עמו באסון מאות ואלפי יהודים.

און בן פלת, לעומתו, ניצל עם כל המשפחה. הוא הי' האחד והיחיד שלא סבל מבין

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בענייני עבודת ה'

מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

לימוד המקשר

ענין זה, אשר אנ"ש שי' יקבעו עתים לתורה בנגלה ובדא"ח, נוגע בנפשי ממש, ודבר זה הוא חוט המקשר אותנו יחדיו, אשר לולי זאת מה לכם ולי, יהי לכם אשר לכם ודבר אין לי עמכם לא בגשמיות ולא בהתעוררות רחמים

לולי קביעות עתים לתורה בנגלה ובדא"ח - מה לכם ולי

במענה על מכתבו, נהניתי לשמוע מאשר ת"ל פעל על איזה ממכריו בעלי מסחר לשמור את השבת קדש, והשי"ת יתן להם פרנסה טובה, ויתן לו השי"ת את פרנסתו בהרחבה גדולה.

אתפלא על אשר אינו כותב לי באיזה שיעור מהשיעורים, שלומד ידידי עוז הרה"ג תלמידי יקירי העושה רצון קונו בהרבצת חנוך כשר וחיוזוק היהדות וו"ח אי"א מוה"ר שלמה זלמן שי' העכט בבית הכנסת ליובאוויטש, הוא לומד, כי יודע הוא אשר ענין זה, אשר אנ"ש שי' יקבעו עתים לתורה בנגלה ובדא"ח [=דברי אלקים חיים - כינוי לספרי חסידות], נוגע בנפשי ממש, ודבר זה הוא חוט המקשר אותנו יחדיו, אשר לולי זאת מה לכם ולי, יהי לכם אשר לכם ודבר אין לי עמכם לא בגשמיות ולא בהתעוררות רחמים, כי איך אשא פני לבקש את הוד כ"ק אבותי רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בעד אלו שאינם שמים לבם לפקודותיהם לקבוע עתים לתורה ולהתפלל במתינות, ולבי יכאב במאד על מצבם של ידידינו אנ"ש שי' שאינם קובעים עתים לתורה בהתנצלות של הבל ורוח שטות, וכל החפץ ברכות הוד כ"ק אבותי רבותינו הק' וקרבתי אליו יקבע עתים לתורה ועבודה ויקח חלק בעבודתי בהרבצת תורה ביראת שמים.

את דברי אלה יקרא פעמים ושלוש עד אשר יקבעו בלבבו לזכור אותם, ויתנם לקרא

כל אלה שהיו בעדת קרח.

מה היתה הסיבה לסופו המר הבלתי צפוי של קרח ולסופו הטוב של און בן פלת?

ההשפעה וההנהגה של נשותיהם!

עקרת הבית האמיתית

אשתו של און בן פלת, [אמנם] בשעות האחרונות, אך עם-כל-זאת, הצילה את בעלה ואת כל משפחתם. היא היתה עקרת הבית אמיתית.

אשתו של קרח, לעומתה, סייעה, ע"י דיבורי' והנהגתה, לשקיעתו של בעלה, ולשקיעת כל עדתו. במקום להיות עקרת הבית, יסוד הבית, היא היתה עוקרת הבית, שעקרה וקרעה את הבית.

בגמרא (סנהדרין קט, ב) ובמדרשים מסופר הדבר בפרטיות.

כל זה מוכרח להביא כל אחד מאתנו, שוב ושוב, להתעמקות באחריות העצומה של אשה, ובתפקיד החשוב ביותר שיש לה בטובת בעלה ומשפחתה.

כפי ששלמה המלך אומר (משלי יד, א): "חכמת נשים" - הנהגה חכמה של נשים - "בנתה ביתה" - בונה את האושר בבית; ובמקרה הפוך, הרי זה, ר"ל, כפי שנאמר על כך בהמשך הפסוק².

בברכה לכל אחת מכן, ובאיחולי הצלחה בעבודתכן ובעניינים הפרטיים שלכן.

(תרגום מאגרות קודש ח"ז עמ' ש ואילך)

